

Nasza szkoła

Podręcznik do szkoły podstawowej

Maria Lorek, Monika Zatorska

klasa 3

część 3b

Adaptacja dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak, Magdalena Baranowska, Katarzyna Cichocka-Segiet,
Emilia Danowska-Florczyk, Piotr Mostowski, Paweł Rutkowski, Małgorzata Skuza, Krystyna Ziątek

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA

WSTĘP

Szanowni Państwo,

mamy przyjemność przekazać Państwu materiały zaadaptowane dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W klasie trzeciej do każdej pory roku zostały przypisane dwie książki – nauczanie zintegrowane i tom matematyczny. Podział ten odzwierciedlają też nasze poradniki.

Mimo rozbicia treści na osobne książki nasza adaptacja zachowała swoją strukturę. Książka, którą trzymają Państwo w rękach, ma służyć jako przewodnik i ułatwić korzystanie z zestawu materiałów. Sam zestaw składa się z następujących elementów:

- » tomu zaadaptowanego. W porównaniu z wersją podstawową zostały zmodyfikowane treści poleceń. Większość ilustracji została również zmieniona z uwagi na zwiększenie ich czytelności.
- » materiałów w polskim języku migowym (PJM). Na dołączonej płycie znajduje się multimedialna wersja adaptacji. Filmy z tłumaczeniami zawierają wszystkie treści podręcznikowe, ponadto opisy wybranych ilustracji, bajki, opowiadania oraz treści nawiązujące do codziennych sytuacji w życiu głuchej dziecka.
- » zeszytu piktogramowego, w którym zostały umieszczone tabele z piktogramami PCS (*Picture Communication Symbols*) do poszczególnych lekcji z elementarza. W klasie trzeciej dodaliśmy też wybrane polecenia zapisane znakami PCS. Mamy nadzieję, że dzięki temu korzystanie z adaptacji będzie jeszcze łatwiejsze – wszystkie symbole (zarówno użyte w tablicach tematycznych, jak i poleceniach) znajdują się w jednym miejscu.
- » niniejszego poradnika dla nauczyciela, w którym zawarto wskazówki metodyczne do wszystkich lekcji, skrócone wersje czytanek oraz dokładny opis dokonanych zmian.

W tym miejscu bardzo serdecznie chcielibyśmy podziękować firmie DynaVox Mayer-Johnson za udzielenie nam licencji na wykorzystanie znaków z systemu PCS.

Najważniejszą zasadą przy tworzeniu poradnika dla nauczyciela było nastawienie na jego zastosowanie w codziennej pracy w klasie. Nacisk położyliśmy więc na uwagi praktyczne i ćwiczenia, którymi można wzbogacić lekcje. Oprócz tego wprowadziliśmy podział na poszczególne moduły, aby jeszcze szybciej

i wygodniej mogli Państwo odnajdować najistotniejsze informacje. Nowy układ przedstawia się następująco:

- » zaadaptowane strony – dzięki nim nie muszą mieć Państwo przed sobą dodatkowo drugiej książki, wszystkie materiały do lekcji można przejrzeć w jednym miejscu;
- » teksty poleceń przed adaptacją – umożliwiają łatwe sprawdzenie oryginalnej formy pytań i wprowadzonych zmian;
- » adaptacje graficzne – wyszczególniono najważniejsze zmiany w ilustracjach w porównaniu z tomem oryginalnym;
- » Na co szczególnie zwrócić uwagę? – w postaci listy zaznaczono zagadnienia z danej lekcji, które wymagają szczególnej uwagi w pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; są to punkty, które być może będą wymagały dodatkowych wyjaśnień i ćwiczeń;
- » przykładowe ćwiczenia dodatkowe – lista aktywności rozszerzających ćwiczenia z oryginalnego podręcznika; to propozycje, które bezpośrednio odpowiadają zidentyfikowanym trudnościom, stanowią dodatkową inspirację do zajęć;
- » piktogramy – zamieszczony spis symboli z tablicy znakowej oraz wypisane polecenia zadane za pomocą piktogramów mają ułatwić planowanie lekcji i wzbogacanie zasobu leksykalnego ucznia. Ponadto wprowadziliśmy uwagi na temat budowy niektórych znaków-złożeń oraz garść porad praktycznych o tym, jak najefektywniej korzystać z komunikacji symbolami PCS.

Życząc owocnej pracy, zapraszamy do korzystania z naszych porad i sugestii

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak
Magdalena Baranowska
Katarzyna Cichońska-Segiet
Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski
Paweł Rutkowski
Małgorzata Skuza
Krystyna Ziątek

Natalia Usenko

Rozmowa

Wczoraj były imieniny ciotki Zośki. Mnóstwo ludzi przyszło – dzieci i dorośli. Wszyscy śmiali się, gadali i bawili, aż tu wujek mnie zagadnął w pewnej chwili: – Kim chcesz zostać, gdy dorosłym będziesz panem?

No, zaskoczył mnie kompletnie! Kim zostanę?

Nie wiem, może będę gwiazdą piłki nożnej? Cud-bramkarzem! Albo supernapastnikiem! A publiczność zgromadzona na stadionie będzie mi kibicowała głośnym krzykiem.

Chciałbym też weterynarzem być, od ptaków. Chorym ptakom składać skrzydła polamane, żeby mogły znowu cieszyć się i fruwać, zaświergotać i odlecieć hen, w nieznane...

Mógłbym być kierowcą albo naukowcem. Zagrać w filmie o wampirach. Bronić słoni!

Chciałbym też zbudować taki szybki pociąg, żeby żaden inny nie mógł go dogonić.

Powiedziałem więc wujkowi o tym wszystkim, a on spojrzał na mnie nagle, zadumany. – Wiesz co, Jasiek? Też ci będę kibicował. Strasznie mi się podobają twoje plany!

1. Kim chce zostać bohater wiersza?
2. Skąd chłopiec może dowiedzieć się więcej o wybranych przez siebie zawodach?
3. Opowiedz o zawodzie, który wykonuje ktoś z twoich bliskich.
4. Czy kibicować można tylko sportowcom? Co znaczy kibicować czymś innym?
5. Napiszcie, co chcecie robić, gdy będziecie dorośli.

4 ROZMOWA

5

Strona: 4

Strona: 5

Texty poleceń przed adaptacją:

1. Co odpowiedział bohater wiersza na pytanie zadane przez wujka?
2. W jaki sposób chłopiec może zdobyć informacje o wymarzonych przez siebie zawodach?
3. Opowiedzcie sobie w parach o zawodzie, który wykonuje ktoś z waszych bliskich lub znajomych.
4. Zastanówcie się, o jakim kibicowaniu myśli chłopiec, a o jakim jego wujek.
5. Napiszcie kilka zadań o tym, czym chcielibyście się zajmować, gdy będziecie dorośli.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (obrazy, filizanki, talerzyki, cienie)
- » zmieniono kolorystykę wybranych elementów ilustracji (tapeta, zasłony, obrus)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » szacunek dla ludzi wykonujących różne prace
- » spełnianie marzeń – Co zrobić, aby wykonywać wymarzony zawód?
- » znajomość zawodów wymienionych w wierszu
- » mnogość pomysłów na przyszłość i trudność wyboru

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » uzupełnienie metryczki wiersza (autor, tytuł)
- » wypisanie z wiersza nazw zawodów w parach: kto? weterynarz – kim? weterynarzem
- » odpowiedzi na pytania: Kto leczy zwierzęta? Kim chciał być chłopiec?
- » uzupełnianie tekstu z lukami nazwami zawodów w odpowiedniej formie, np. Wojtek lubi piłkę nożną. On chce zostać ...
- » powtórzenie nazw osób i czynności związanych z wykonywanym zawodem, np. fryzjer – czesze i obcina włosy, aktor – gra w teatrze, mechanik – naprawia samochody
- » ćwiczenia utrwalające wiadomości związane z tematem „Zawody” – dobieranie ilustracji, nazw zawodów i czynności z nimi związanych
- » na kopii strony podpisanie nazw zawodów
- » zabawa – jedna osoba pokazuje wybrany zawód, grupa odgaduje, o jaki zawód chodzi (mówi nazwę lub pokazuje wybraną etykietkę)
- » rozwiązywanie zagadek o zawodach
- » określanie zawodu na podstawie prezentowanych przedmiotów charakterystycznych dla danego zawodu (np. stetoskop, recepty, strzykawka – lekarz; aparat fotograficzny, zdjęcia – fotograf; dziennik lekcyjny, oceny, zeszyty, książki – nauczyciel)
- » dopasowywanie nazw zawodów do opisu – nauczyciel przygotowuje dwa zestawy kartek, jeden zestaw zawiera nazwy zawodów, drugi – krótki opis zawodów, zadaniem uczniów jest dobranie etykiety z nazwą zawodu do opisu

- » rozmowa w klasie: Co musiałby robić Jasiek, żeby zostać weterynarzem, piłkarzem, aktorem, kierowcą itd.? Jakie cechy przydają się w każdym z tych zawodów?

Piktogramy:

- » **tablica:** aktor, być, chcieć, ciocia Zosia, dorosły, Jasiek, kierowca, konstruktor pociągu, Kto?, marzyć, naukowiec, Nie wiem, piłkarz, przyjęcie, przyszłość, rodzina, spotkanie, weterynarz, wujek, zdecydować
- » **połączenia:** Przeczytaj wiersz, Kim chce zostać chłopiec z wiersza?, Opowiedz o zawodzie kogoś z twojej rodziny, Napisz, co chcesz robić, gdy będziesz dorosły

W starej aptece

W Warszawie, na Starym Mieście, przy ulicy Piwnej znajduje się Muzeum Farmacji imienia Antoniny Leśniewskiej. Założyła ona pierwszą na świecie aptekę, w której pracowały tylko kobiety. Dzięki temu otworzyła im drogę do zawodu, który wcześniej był zarezerwowany dla mężczyzn.

Pani profesor Iwona Arabas, pracująca w muzeum, opowiedziała nam, że farmaceuci wymyślili receptury, które były stosowane także w przemyśle.

Dawno temu większość leków była wykonywana w aptekach przez farmaceutów.

6 W STAREJ APTECE

Jak zrobić mydło?

UWAGA!

Mydło przygotowuje tylko z pomocą osoby dorosłej!

Przygotujcie: bazę glicerynową i wybrane dodatki, np. barwnik spożywczy lub specjalny barwnik do mydeł, olejek zapachowy, suszone rośliny (np. rumianek, lipe, nagietek, lawenda), dzbanek z arcydymem i Foremki silikonowe (np. do lodu).

- 1 Do silikonowych foremek wlejcie wybrane dodatki. Możecie wlać kilka kropli olejku zapachowego.
- 2 Poproście osobę dorosłą o podgrzanie bazy glicerynowej do temperatury około 70–80°C.
- 3 Do rozpuszczonej gliceryny możecie dodać niewielką ilość przygotowanego barwnika. Ostrożnie wymieszajcie całość.
- 4 Nalejcie do foremek rozpuszczoną glicerynę. Kiedy wystygnie, wlejcie foremki na kilka godzin do lodówki, aż mydełka stwardnieją.

Jak zrobić sól do kąpeli?

Do pojemnika wysypcie 5 łyżek soli kuchennej, 5 łyżek sody oczyszczonej i cztery łyżeczki barwnika spożywczego w dowolnym kolorze. Całość dokładnie wymieszajcie. Na koniec dodajcie 5 kropli naturalnego olejku zapachowego i ponownie wymieszajcie. Sól możecie dodawać do kąpeli.

1. Wybierzcie się do apteki. Co można tam kupić?

7

Strona: 6

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 7

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Zorganizujcie wycieczkę do apteki. Wcześniej przygotujcie pytania, które chcielibyście zadać pracującym tam osobom.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (cienie)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » odpowiednie zachowanie w aptece
- » farmaceuta – zawód trudny, wymagający dobrego przygotowania
- » wykonywanie doświadczeń pod kontrolą dorosłych, troska o bezpieczeństwo
- » czytanie instrukcji ze zrozumieniem

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » wyszukiwanie w tekście odpowiedzi na pytania: *Gdzie znajduje się Muzeum Farmacji? Kim była Antonina Leśniewska? Co dawniej robiono w aptece? Co się teraz robi w aptece?*
- » rozmowa z uczniami na temat zachowania w aptece (*Dlaczego w aptece trzeba zachować ciszę?*)
- » czytanie opisu wykonania soli do kąpeli, zmiana formy czasowników na bezokolicznik, zapis instrukcji w punktach
- » opracowanie graficznej instrukcji jako dodatku do opisu wykonania soli do kąpeli
- » znalezienie w instrukcji czasowników i zapisanie ich w liczbie pojedynczej i mnogiej, np. *wsypcie – wsyp, wymieszajcie – wymieszaj*
- » zaproszenie na lekcję farmaceuty, który opowie o swoim zawodzie
- » wycieczka do Muzeum Farmacji, udział w lekcji muzealno-warsztatowej lub wyszukanie w internecie strony Muzeum Farmacji (obejrzenie zdjęć, przeczytanie historii muzeum)
- » apteka dawniej a dziś – porównanie wyglądu pomieszczeń, urządzeń wykorzystywanych w aptece (np. na podstawie zdjęć połączonych z obserwacją)
- » rozmowa o tym, dlaczego odwiedzamy aptekę (rozmowa na temat zdrowia, zapobiegania chorobom przez właściwe odżywianie, ubieranie się adekwatnie do pogody, uprawianie sportu, ćwiczeń, spacerów itd.)
- » wykorzystanie lekcji do rozmowy w klasie na temat zażywania leków, bezpieczeństwa, odpowiedzialności, konieczności stosowania się do zaleceń

Piktogramy:

- » **tablica:** *apteka, aptekarz, barwniki, dawniej, doświadczenie, iść na wycieczkę, klasa, kupować, lekarstwa, muzeum farmacji, mydło, pani, przeszłość, robić, zapach*

Lewa część tablicy odnosi się do wizyty w muzeum farmacji (nowy symbol), prawa do doświadczeń.

- » **polecenia:** *Przeczytaj informację i obejrzyj ilustracje w podręczniku, Wybierzcie się do apteki, Co można kupić w aptece?*

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

Kim będę?

To, że Robert jest klasowym rozrabiaką, wiedzieli wszyscy. Więc kiedy przepychając się do drzwi, popsuł półkę na książki, nikt się nie zdziwił. Nawet pani. Ale kiedy tydzień później przyniósł do szkoły nową półkę i powiedział, że sam ją zrobił, zdziwili się wszyscy. Nawet pani. Zwłaszcza że nowa półka była ładniejsza od tej zniszczonej. Grubsza i pomalowana na zielono wyglądała wspaniale.

– Zmyslasz. Niemożliwe, że sam ją zrobiłeś – powiedziała Żaneta.

– No, niemożliwe – pokiwał głową Darek.

– A właśnie, że możliwe! Bo ja będę stolarzem – zdenerwował się Robert.

– Skąd wiesz, że będziesz stolarzem? – zainteresowała się pani.

– Bo mój dziadek jest stolarzem. I tata. I oni mnie wszystkiego uczą, i ja to bardzo lubię. A najbardziej lubię zapach drewna w warsztacie. I to, jak tata bierze deski i zastawia się, co z nich zrobi. W naszym warsztacie są różne supernarzędzia i ja już umiem się nimi posługiwać. To znaczy nie wszystkimi, bo niektórymi mi jeszcze nie wolno. Ale dziadek powiedział, że niedługo mnie nauczy, bo mam talent do stolarki. I będę umiał robić takie piękne meble jak on – rozgadał się Robert.

– A ja wcale nie chcę być nauczycielką w przedszkolu jak moja mama. Małe dzieci mnie denerwują. Ja chcę być piosenkarką – odezwała się nagle Celina.

– A co zrobisz, jak nikt nie będzie chciał cię słuchać? – zachichotał Wojtek, ale Celina wcale się nie obraziła. Celina miała plan.

– To będę śpiewać dla przyjemności. A na wszelki wypadek zostanę też inżynierem. Uwielbiam matematykę! – oświadczyła.

– Kilka zawodów to bardzo dobry pomysł. Dzięki temu mamy więcej możliwości pracy i nigdy się nią nie znudzimy – pokiwała głową pani. – Ale najważniejsze w życiu to robić to, co się lubi. Jeśli kochamy swoją pracę, to nasze życie jest piękniejsze.

– Ale ja nie wiem, co lubię – zmartwiła się Natalia.

– W waszym wieku to żaden problem. Macie jeszcze mnóstwo czasu, żeby się dowiedzieć – pocieszyła ją pani.

– Ale jak? Jak się dowiedzieć, co się lubi? – dopytywała Natalia.

– Próbujcie różnych rzeczy i patrzcie, które się wam najbardziej podobają. Dzięki temu możecie odkryć swoje talenty. W naszej szkole są różne kółka: teatralne, plastyczne, podróźnicze. Zapiszcie się do nich – powiedziała pani.

– A ja dowiedziałem się, co lubię, z książki – odezwał się Wojtek.

– Naprawdę? Tam było napisane, co lubisz? – zdziwiła się Natalia.

– Nie, to była książka przyrodnicza. I jak zacząłem oglądać zdjęcia roślin, to nie mogłem przestać, takie to było ciekawe. A potem poszedłem z tą książką na spacer do lasu i szukałem tych roślin ze zdjęć. I znalazłem!

– To może zostaniesz przyrodnikiem? – zapytała pani.

– Nie, ja będę farmaceutą – bardzo poważnie odpowiedział Wojtek.

– A co to znaczy farmaceutą? – zapytał Patryk.

– To ktoś, kto robi lekarstwa – wyjaśnił Wojtek. – Będę robił lekarstwa z roślin.

– Chcesz leczyć ludzi? – zainteresowała się pani.

– Chcę wynaleźć lekarstwo, dzięki któremu każde dziecko będzie miało szczęśliwe dzieciństwo, tak jak ja teraz – powiedział Wojtek i w klasie zrobiło się cicho.

Wszyscy wiedzieli, że Wojtek wychowuje się w rodzinie zastępczej. I że zanim do niej trafił, było mu bardzo źle.

– Lekarstwo, dzięki któremu dzieci będą szczęśliwe – powtórzyła pani. – Kto wie, może to możliwe...

– Naprawdę pani tak myśli? – ucieszył się Wojtek.

– Moi drodzy, kiedy ja byłam mała, nikt nie miał w domu komputera i nikt nie słyszał o internecie. Nawet telefonu nie mieli wszyscy, a jeśli już był, to taki na kablu, z którym nie można wyjść na dwór.

– Naprawdę?! – Dzieci były zaskoczone.

– Naprawdę! – zaśmiała się pani. – A skoro w tak krótkim czasie tak wiele się zmieniło, to kto wie, co będzie za dziesięć lat, kiedy wy będziecie dorośli? Może jeszcze nie istnieją zawody, które będziecie wykonywać? A więc wszystko jest możliwe, nawet lekarstwo zapewniające szczęście.

1. Zobaczcie, jak w tekście zaznaczone są wypowiedzi poszczególnych osób. Przeczytajcie fragment opowiadania z podziałem na role.

2. Kim chcą zostać bohaterowie opowiadania, gdy dorosną?

3. Jakie marzenia miał Wojtek? A jakie są twoje marzenia?

4. Które zawody będą potrzebne w przyszłości?

5. Przepisz wyrazy do zeszytu: książki, inżynier, możliwe, różne, Żaneta, życie, żaden, żeby, może, poważnie. Zapamiętaj ich pisownie!

NOWE SŁOWO

Dialog to rozmowa dwóch lub więcej osób.

Strona: 8

Strona: 9

Texty poleceń przed adaptacją:

1. Przeczytajcie tekst opowiadania z podziałem na role. Zwróćcie uwagę na to, jak w tekście zaznaczone są wypowiedzi poszczególnych osób.
2. Kim chcą zostać bohaterowie opowiadania, gdy dorosną?
3. Porozmawiajcie o marzeniu Wojtka i o swoich marzeniach.
4. Jak sądzicie, które zawody będą potrzebne w przyszłości? Podyskutujcie na ten temat.
5. Zwróćcie uwagę na pisownię wyrazów: książki, inżynier, możliwe, różne, Żaneta, życie, żaden, żeby, może, poważnie. Ułóżcie z nimi zdania złożone.

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » sposoby prowadzenia dialogu
- » wyszukiwanie informacji o wymarzonych zawodach
- » urealnianie możliwości wybierania zawodu (np. poważnie niepełnosprawny ruchowo uczeń raczej nie będzie strażakiem – dyskusja w klasie o tym, jakie cechy powinien mieć strażak, pomoże mu zrozumieć swoje ograniczenia; nauczyciel pozostaje moderatorem dyskusji, który nie dopuszcza, by uczeń poczuł się gorszy, a jego marzenia zdyskredytowane)
- » dziecięce marzenia to nie zobowiązanie (w dorosłym życiu jeszcze niejednokrotnie mogą ulec zmianie)
- » można przypomnieć uczniom, co to jest rodzina zastępcza, kiedy jest niezbędna

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » układanie zdań typu: *Moja mama jest ... Pracuje w ... Mój tata jest ... Pracuje w ... Ja będę ...*
- » wyszukiwanie zawodów już nieistniejących lub coraz rzadziej występujących
- » ułożenie zdań z wyrazami: *książki, inżynier, Żaneta*
- » odmiana czasownika *pracować* w czasie teraźniejszym i przyszłym
- » układanie zdań z czasownikiem *pracować* w odpowiednim czasie i wskazanej osobie
- » uzupełnianie zdań z luką czasownikiem *pracować* we wskazanych formach
- » ułożenie i zapisanie krótkiego dialogu o swoich zainteresowaniach, planach, wyobrażeniach związanych z zawodem, jaki uczniowie chcieliby wykonywać
- » wykonanie pracy plastycznej: *Ja jako lekarz/ nauczyciel/ weterynarz* (uczniowie wycinają ze zdjęcia swoją twarz, przyklejają do kartki, do twarzy dorysowują resztę postaci z odpowiednimi atrybutami), wykonanie wystawy prac plastycznych

- » zabawa w kalambury – *kim jestem?* (do wyboru różne warianty zabawy: uczniowie mogą opowiadać, rysować lub pokazywać zawód wylosowany z przygotowanego wcześniej zestawu lub przez siebie wymyślony)
- » próba udzielenia odpowiedzi na pytanie: *Co może być „lekarstwem”, dzięki któremu wszystkie dzieci będą szczęśliwe?*; wypowiedzi uczniów moderowane przez nauczyciela

Piktogramy:

- » **tablica:** *być, chcieć, dorosły, dzieci, farmaceuta, inżynier, kiedyś, lubić, marzyć, Natalia, nie wiedzieć, pani Ania, piosenkarz, pracować, przyszłość, Robert, robić, rodzina zastępcza, stolarz, szczęśliwy, szukać, Wojtek, Żaneta*

Wprowadzono symbol *rodzina zastępcza* (odnosi się on również do innych sytuacji, gdy dziecko wychowuje się w innej rodzinie niż z biologicznymi rodzicami).

- » **polecenia:** *Zobacz, jak w tekście zaznaczone są wypowiedzi różnych osób, Kim chcą zostać dzieci z opowiadania, gdy dorosną?, Jakie marzenia miał Wojtek?, Jakie ty masz marzenia?, Które zawody będą potrzebne w przyszłości?, Przepisz wyrazy do zeszytu*

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

Kim będę?

To, że Robert jest klasowym rozrabiaką, wiedzieli wszyscy. Więc kiedy przepychając się do drzwi, popsuł półkę na książki, nikt się nie zdziwił. Nawet pani. Ale kiedy tydzień później przyniósł do szkoły nową półkę i powiedział, że sam ją zrobił, zdziwili się wszyscy. Nawet pani. Zwłaszcza że nowa półka była ładniejsza od tej zniszczonej. Grubsza i pomalowana na zielono wyglądała wspaniale.

– Zmyślasz. Niemożliwe, że sam ją zrobiłeś – powiedziała Żaneta.
– No, niemożliwe – pokiwał głową Darek.
– A właśnie, że możliwe! Bo ja będę stolarzem – zdenerwował się Robert.
– Skąd wiesz, że będziesz stolarzem? – zainteresowała się pani.
– Bo mój dziadek jest stolarzem. I tata. I oni mnie wszystkiego uczą, i ja to bardzo lubię. A najbardziej lubię zapach drewna w warsztacie. I to, jak tata bierze deski i zastanawia się, co z nich zrobi. W naszym warsztacie są różne supernarzędzia i ja już umiem się nimi posługiwać. To znaczy nie wszystkimi, bo niektórymi mi jeszcze nie wolno. Ale dziadek powiedział, że niedługo mnie nauczy, bo mam talent do stolarki. I będę umiał robić takie piękne meble jak on – rozgadał się Robert.
– A ja wcale nie chcę być nauczycielką w przedszkolu jak moja mama. Małe dzieci mnie denerwują. Ja chcę być piosenkarką – odezwała się nagle Celina.
– A co zrobisz, jak nikt nie będzie chciał cię słuchać? – zachichotał Wojtek, ale Celina wcale się nie obraziła. Celina miała plan.
– To będę śpiewać dla przyjemności. A na wszelki wypadek zostanę też inżynierem. Uwielbiam matematykę! – oświadczyła.
– Kilka zawodów to bardzo dobry pomysł. Dzięki temu mamy więcej możliwości pracy i nigdy się nią nie znudzimy – pokiwała głową pani. – Ale najważniejsze w życiu to robić to, co się lubi. Jeśli kochamy swoją pracę, to nasze życie jest piękniejsze.
– Ale ja nie wiem, co lubię – zmartwiła się Natalia.
– W waszym wieku to żaden problem. Macie jeszcze mnóstwo czasu, żeby się dowiedzieć – pocieszyła ją pani.
– Ale jak? Jak się dowiedzieć, co się lubi? – dopytywała Natalia.

– Próbujcie różnych rzeczy i patrzcie, które się wam najbardziej podobają. Dzięki temu możecie odkryć swoje talenty. W naszej szkole są różne kółka: teatralne, plastyczne, podróznicze. Zapiszcie się do nich – powiedziała pani.

– A ja dowiedziałem się, co lubię, z książki – odezwał się Wojtek.
– Naprawdę? Tam było napisane, co lubisz? – zdziwiła się Natalia.
– Nie, to była książka przyrodnicza. I jak zacząłem oglądać zdjęcia roślin, to nie mogłem przestać, takie to było ciekawe. A potem poszedłem z tą książką na spacer do lasu i szukałem tych roślin ze zdjęć. I znalazłem!
– To może zostaniesz przyrodnikiem? – zapytała pani.
– Nie, ja będę farmaceutą – bardzo poważnie odpowiedział Wojtek.
– A co to znaczy farmaceuta? – zapytał Patryk.
– To ktoś, kto robi lekarstwa – wyjaśnił Wojtek. – Będę robił lekarstwa z roślin.
– Chcesz leczyć ludzi? – zainteresowała się pani.
– Chcę wynaleźć lekarstwo, dzięki któremu każde dziecko będzie miało szczęśliwe dzieciństwo, tak jak ja teraz – powiedział Wojtek i w klasie zrobiło się cicho.
Wszyscy wiedzieli, że Wojtek wychowuje się w rodzinie zastępczej. I że zanim do niej trafił, było mu bardzo źle.
– Lekarstwo, dzięki któremu dzieci będą szczęśliwe – powtórzyła pani. – Kto wie, może to możliwe...
– Naprawdę pani tak myśli? – ucieszył się Wojtek.
– Moi drodzy, kiedy ja byłam mała, nikt nie miał w domu komputera i nikt nie słyszał o internecie. Nawet telefonu nie mieli wszyscy, a jeśli już był, to taki na kablu, z którym nie można wyjść na dwór.
– Naprawdę?! – Dzieci były zaskoczone.
– Naprawdę! – zaśmiała się pani. – A skoro w tak krótkim czasie tak wiele się zmieniło, to kto wie, co będzie za dziesięć lat, kiedy wy będziecie dorośli? Może jeszcze nie istnieją zawody, które będziecie wykonywać? A więc wszystko jest możliwe, nawet lekarstwo zapewniające szczęście.

1. Zobaczcie, jak w tekście zaznaczone są wypowiedzi poszczególnych osób. Przeczytajcie fragment opowiadania z podziałem na role.

2. Kim chcą zostać bohaterowie opowiadania, gdy dorosną?

3. Jakie marzenia miał Wojtek? A jakie są twoje marzenia?

4. Które zawody będą potrzebne w przyszłości?

5. Przeczytaj wyrazy do zeszytu: **książki, inżynier, możliwe, różne, Żaneta, życie, żaden, żeby, może, poważnie**. Zapamiętaj ich pisownie!

NOWE SŁOWO

Dialog to rozmowa dwóch lub więcej osób.

8 KIM BĘDĘ?

9

Strony: 8–9

Tekst zaadaptowany:

Kim będę?

Robert jest klasowym rozrabiaką. Nikt się nie zdziwił, kiedy przepychając się do drzwi, popsuł półkę na książki. Ale wszyscy się zdziwili, kiedy tydzień później przyniósł do szkoły nową półkę i powiedział, że sam ją zrobił. Nowa półka była ładniejsza od tej zniszczonej. Grubsza i pomalowana na zielono wyglądała wspaniale.

Żaneta powiedziała: – Niemożliwe, że sam ją zrobiłeś.

Zdenerwowany Robert odpowiedział: – Możliwe! Sam ją zrobiłem. Bo ja będę stolarzem.

Pani zapytała: – Skąd wiesz, że będziesz stolarzem?

– Bo mój dziadek jest stolarzem. I tata. I oni mnie wszystkiego uczą, i ja to bardzo lubię. A najbardziej lubię zapach drewna w warsztacie. I to, jak tata bierze deski i zastanawia się, co z nich zrobi. W naszym warsztacie są różne super narzędzia i ja już umiem ich używać. Ale nie wszystkich, dziadek powiedział, że niedługo mnie tego nauczy, bo mam talent do stolarki. I będę umiał robić takie piękne meble jak on – rozgadał się Robert.

Nagle odezwała się Cecylia: – A ja nie chcę być nauczycielką w przedszkolu jak moja mama. Małe dzieci mnie denerwują. Ja chcę być piosenkarką.

Wojtek zaśmiał się i zapytał: – A co zrobisz, jak nikt nie będzie chciał cię słuchać?

Celina wcale się nie obraziła, tylko powiedziała: – Uwielbiam matematykę, więc zostanę inżynierem. A śpiewać będę dla przyjemności.

Pani pokiwała głową i powiedziała: – Kilka zawodów to bardzo dobry pomysł. Dzięki temu mamy więcej możliwości pracy. Ale najważniejsze w życiu to robić to, co się lubi. Jeśli kochamy swoją pracę, to nasze życie jest piękniejsze.

Zmartwiona Natalia powiedziała: – Ale ja nie wiem, co lubię.

Pani ją pocieszała: – W waszym wieku to żaden problem. Macie jeszcze mnóstwo czasu, żeby się dowiedzieć.

Natalia była zaciekawiona: – Ale jak? Jak się dowiedzieć, co się lubi?

Pani powiedziała: – Próbujcie różnych rzeczy. W naszej szkole są różne kółka: teatralne, plastyczne, podróznicze. Może tam odkryjecie swój talent. Zapiszcie się do nich.

Wojtek też chciał coś powiedzieć: – A ja dowiedziałem się, co lubię, z książki przyrodniczej – zacząłem oglądać zdjęcia roślin w książce i nie mogłem przestać, takie to było ciekawe. A potem poszedłem z tą książką na spacer do lasu i szukałem tych roślin ze zdjęć. I znalazłem!

Pani zapytała: – To może zostaniesz przyrodnikiem?

Wojtek poważnie odpowiedział: – Nie, ja będę farmaceutą.

Patryk zapytał: – A co to znaczy farmaceuta?

Wojtek wyjaśnił: – Farmaceuta robi lekarstwa. Ja będę robił lekarstwa z roślin. Chcę wynaleźć lekarstwo, dzięki któremu każde dziecko będzie miało szczęśliwe dzieciństwo, tak jak ja teraz. Po słowach Wojtka w klasie zrobiło się cicho.

Wszyscy wiedzieli, że Wojtek wychowuje się w rodzinie zastępczej. I że zanim do niej trafił, było mu bardzo źle.

Ciszę przerwała pani: – Lekarstwo, dzięki któremu dzieci będą szczęśliwe. Kto wie, może to możliwe...

Wojtek bardzo się ucieszył: – Naprawdę pani tak myśli?

Pani powiedziała: – Moi drodzy, kiedy ja byłam mała, nikt nie miał w domu komputera i nikt nie słyszał o internecie. Nawet telefonu nie mieli wszyscy, a jeśli już był, to taki na kablu, z którym nie można wyjść na dwór.

Dzieci były bardzo zdziwione: – Naprawdę?!

Pani zaśmiała się i powiedziała: – Naprawdę! Tak szybko, tak wiele się zmieniło, to kto wie, co będzie za dziesięć lat, kiedy wy będziecie dorośli? Wszystko jest możliwe, nawet to, że ktoś wynajdzie lekarstwo zapewniające szczęście.

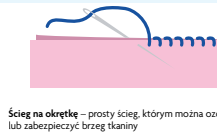
W pracowni krawieckiej

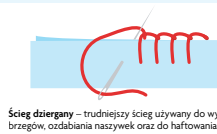
Moja mama jest krawcową. Często pomaga w szyciu kostiumów i dekoracji do przedstawień szkolnych. Prowadzi też małą pracownię krawiecką. Szyje ubrania, pościel i pokrowce na fotele samochodowe. Hobby mojej mamy to szycie maskotek. Wczoraj nasza klasa była w pracowni krawieckiej mamy. Uczyliśmy się szyc różnymi ściegami. Każdy ścieg zostawia na materiale inny wzór. Potem szyliliśmy różne maskotki.

Ścieg fastrygowy – najprostszy ścieg, którym można połączyć dwa kawałki tkaniny.

Ścieg na okładkę – prosty ścieg, którym można ozdobić lub zabezpieczyć brzeg tkaniny

Ścieg dziurkany – trudniejszy ścieg używany do wykańczania brzegów, ozdabiania naszywek oraz do haftowania

10

W PRACOWNI KRAWIECKIEJ

Szyjemy zabawki

1 Przygotujcie: nożyczki, kawałki materiałów, igłę, nici, mulinę, guziki, watę.

2 Złóżcie jeden z kawałków materiału na pół. Narysujcie na nim kształt kotka i go wytnijcie.

3 Na jednym kawałku materiału naszyjcie oczy i nos z guzików, wyszyjcie wąsy i pyszczek.

4 Zszyjcie dwa kawałki materiału dowolnym ściegiem. Pod koniec szycia włóżcie w niezasyty otwór watę i go zaszyjcie.

1. Czym zajmuje się mama Iwony? Co robi krawiec/krawcowa?
2. Poćwicz szycie różnymi ściegami i przyszywanie guzików.

11

Strona: 10

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (materiały)
- » usunięto wybrane elementy ilustracji (tło, guziki, nitki)

Strona: 11

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Zdobądźcie więcej informacji o zawodzie krawca i krawcowej.
2. Poćwicz szycie różnymi ściegami i przyszywanie guzików.

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » uświadomienie uczniom, że codziennie używane przedmioty są wykonywane przez ludzi o różnych zawodach
- » zapoznanie uczniów z tzw. ginącymi zawodami, np. szewc, kaletnik
- » estetyka otoczenia, przestrzeganie zasad, dbałość o powierzony materiał podczas wykonywania prac

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » zaplanowanie i wykonanie serwetki lub maskotki – przygotowanie planu pracy, wykonanie spisu potrzebnych rzeczy, zmierzenie i narysowanie wzoru
- » przygotowanie wystawy lub kiermaszu rzeczy wykonanych przez uczniów (zaangażowanie w przygotowania uczniów innych klas)
- » nazywanie przyborów krawieckich, np. nożyczki, szpilka, igła, napaśtek, nici
- » tworzenie liczby mnogiej nazw przyborów krawieckich
- » ćwiczenia w stosowaniu nazw przyborów krawieckich w odpowiedniej formie gramatycznej, np. *Do uszycia maskotki Ola potrzebuje ... W pracowni krawieckiej jest dużo ...*
- » zorganizowanie wyjścia do pracowni krawieckiej lub zaproszenie kogoś (być może z rodziny uczniów), kto potrafi szyc na maszynie i zademonstruje tę umiejętność dzieciom, a także pokaże przykłady swoich prac i opowie o swoim zawodzie lub hobby
- » rozpoznawanie materiałów o różnych fakturach – uczniowie poprzez dotyk określają, jaki jest dany materiał, np. *gruby, miękki, szorstki, gładki, puszysty*; wybierają materiały zgodnie z prośbą kolegi (np. uczniowie otrzymują dwa identyczne zestawy materiałów, jeden zestaw jest rozłożony, drugi – jest schowany w pudełku, zadaniem uczniów jest dobranie do materiału, który widzą i którego dotykają, takiego samego materiału z pudełka, ale wyłącznie za pomocą dotyku)
- » ćwiczenia w klasyfikacji (np. według koloru, wielkości, liczby dziurek, przeznaczenia) na podstawie dużego zbioru guzików

Piktogramy:

- » **tablica:** *czapeczki, do wewnątrz, guziki, igła, klasa trzecia a, kostium, krawcowa, mama Iwony, maskotki, maszyna do szycia, materiał, nawleczona igła, nici, nożyczki, pokazać, pracownia krawiecka, szyc, ścieg, ubrania, wata, wkładać, wymyślać, zaprosić*

Nowe symbole: *krawcowa, pracownia krawiecka.*

- » **polecenia:** *Czym zajmuje się mama Iwony?, Co robi krawiec/krawcowa?, Szyj jak na ilustracji, Przyszyj guziki*

ZAŁĘK SŁÓWEK

Agnieszka Frączek
Pośród mleczy

Dokazują wśród stu mleczy
cztery kózki. Jedna mleczy,
druga trzecią roggiem dżga,
czwarta nuci: tra-la-la...

Piąta z kóz opala noskę,
szósta z siódmą gonią osę,
ósma skacze wzwój: hop, hop!,
a dziewiąta...

Zaraz! Stop!!!
Przecież w mleczach stu, przed chwilką,
były cztery kozy. Tylko!
Skąd więc pozostałych pięć?

Stąd, że każdy miałby chęć
przez chwil tysiąc się polenić
wśród stu kwiatków i zieleni.

Każdy? Każdy! Nawet ja.
Leć w mlecze, więc pa, pa!

1. Przeczytaj wiersz. Ułóż do niego pytania rozpoczynające się od wyrazów: **ile, ilu, która z kolei**.
Odpowiedz na te pytania.

2. Wskaż w wierszu wyrazy określające liczby.

3. Napisz słownie liczby zapisane w nawiasach.
W zoo widziałam (5) hipopotamów.
Asia ma (6) chomików.
Kotka Trujkotka przyglądała się (3) gołębiom.
Dzieci bawili się z (4) szczeniakami.

4. Przepisz do zeszytu wyrazy określające liczby.
Wstałam o ósmej rano. O dziewiętej trzydziści pojechałam autobusem numer dwiętnaście do cici. Wsiadłam na siódmym przystanku. U cici byłam przez trzy godziny. Wróciłam piętnaście po pierwszej. Po południu odwiedziły mnie cztery koleżanki. Wieczorem obejrzałam dwie kreskówki i przeczytałam kolejnych dziesięć stron książki. Położyłam się spać o godzinie dwudziestej pierwszej.

5. Przeczytaj i zapamiętaj znaczenie podanych wyrazów. Wskaż wyrazy, które odpowiadają na pytania: **ile? ilu? który?**
Co dwie głowy, to nie jedna – im więcej osób się nad czymś zastanawia, tym łatwiej znaleźć rozwiązanie.
Do trzech razy sztuka – warto próbować, może za trzecim razem się uda.
Ósmy cud świata – rzecz nadzwyczajna, cudna.

6. Napisz według wzoru.
jedna piłka – pierwsza piłka   cztery patyczki –
dwa kamyki – drugi kamyk   pięć serwetek –

7. Napisz słownie odpowiedzi na pytania.
Ile stron ma ten podręcznik?
Na których stronach są „Zaułki słówek”?

8. Sprawdź, która jest godzina. Zapisz ją słownie.

ZWRÓĆ UWAGĘ

Liczebniki to wyrazy, które określają liczbę, ilość lub kolejność.
Rozróżniamy liczebniki:
■ **główne**, np.: jeden, dwa, trzy, dziesięć, sto, tysiąc, milion;
■ **porządkowe**, np.: pierwszy, drugi, trzeci, dziesiąty, setny, tysięczny, milionowy.

12 **ZAŁĘK SŁÓWEK – LICZEBNIK**

13

Strona: 12

Teksty poleceń przed adaptacją:

- Przeczytajcie wiersz. Ułóżcie do niego pytania rozpoczynające się od wyrazów: **ile, ilu, która z kolei**. Odpowiedzcie na te pytania.
- Wskażcie w wierszu wyrazy określające liczby.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (trawa)

Strona: 13

Teksty poleceń przed adaptacją:

- Napiszcie słownie liczby zapisane w nawiasach.
- Przeczytajcie tekst, a następnie przepiszcie wyrazy określające liczby.
- Przeczytajcie i zapamiętajcie znaczenie podanych wyrazów. Wskażcie wyrazy, które odpowiadają na pytania: **ile? ilu? który?**
- Napiszcie według wzoru. Podajcie kilka innych przykładów. Użyjcie różnych liczb od 10 do 100.
- Napiszcie słownie odpowiedzi na pytania.
- Rzućcie pięć razy trzema kostkami. Za każdym razem dodajcie liczbę oczek i zapiszcie wynik słownie.
- Sprawdźcie, która jest godzina. Zapiszcie ją słownie.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (kot, dziewczynka, trawa, gałązki)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » zakres swobodnego liczenia dla uczniów ze SPE może być ograniczony, a wprowadzanie pojęcia liczebnika musi być dostosowane do ich możliwości
- » zapis słowny liczb i określenie, czego dotyczą (godzin, koleżanek, stron)
- » ćwiczenie poprawnej odpowiedzi na pytania: **Ile?, Który?**

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » ćwiczenie liczebników porządkowych na podstawie książki „Nasz język polski”
- » ćwiczenie łączenia liczebników z rzeczownikami z zachowaniem zgodności rodzaju i liczby
- » ćwiczenie poprawnej odpowiedzi na pytania: **Ile?, Który?, Która? Które?** (np. **Ile?** – pięć kotów, dwa koty, jeden kot; **Który?** – pierwszy kot, drugi pies)
- » podpisywanie ilustracji zgodnie z pytaniami: **Który?, Ile?**
- » ćwiczenie łączenia liczebnika porządkowego z rzeczownikiem w odpowiednim rodzaju, np. druga koleżanka, piłka, godzina; drugie dziecko, drzewo, okno; drugi autobus, kolega, dom

Piktogramy:

- » **tablica:** drugi, dwadzieścia pięć, Ile?, kolejny, Który z kolei?, liczby, liczebniki, liczyć, piąty, pierwszy, siedem, sto dziesięć, sto pięć tysięcy, zaułek słówek

Tablica zawiera przykłady zapisu liczebników głównych i porządkowych oraz nowy symbol **liczebniki**.

- » **polecenia:** Przeczytaj wiersz, Wymyśl pytania do wiersza rozpoczynające się wyrazami: **ile, ilu, która z kolei**, Odpowiedz na twoje pytania, Napisz słowami liczby w nawiasach, Sprawdź, która jest godzina, Zapisz godzinę słowami

Franciszek Klimek

Koty, kotki i kocięta

Koty, kotki i kocięta,
te na co dzień i od święta,
te wytworne i te skromne,
te domowe i bezdomne.
Koty znane i nieznanne,
koty bliskie i dalekie,
powiadają: – jesteście panem,
ale bądźcie też – człowiekiem!

Bo koty są dobre na wszystko:
na wszystko, co życie nam niesie,
bo koty to czułość i bliskość
na wiosnę, na lato, na jesień.

A zimą, gdy dzień już zbyt krótki
i chłodnym ogarnia nas cieniem,
to k o t – twój przyjaciel małego
otuli cię ciepłym mrużeniem.

Koty szare, bure, białe,
długonogie, długowłose,
koty duże, koty małe,
koty w butach, koty bose,
koty bliskie i dalekie,
te na płocie i pod płotem,
powiadają: – bądź c z ł o w i e k i e m,
jeśli nie możesz być kotem.

Bo koty to czułość i bliskość
na zimą, na lato, na jesień,
bo koty są dobre na wszystko:
na wszystko, co życie ci niesie.

Joanna Kulmowa

Kiedy kot jest koci

Kot jest najbardziej koci,
kiedy psoci.

I najbardziej koci jest kot,
kiedy ma dosyć psot
i na poduszce kłębuszkiem się kładzie.

A może jest koci bardziej niż najbardziej,
kiedy w łuk się wygina i mruczy.

Kiedy łapką myje pyszeczki i uszy.

Kiedy na widok wróbla obliżuje paszczę.

W ogóle najbardziej
bardziej niż najbardziej
kot zupełnie jest koci
zawsze.

1. Czego z wierszy dowiedziałas/dowiedziałeś się o kotach?
2. Wybierz kota z ilustracji. Nadaj mu imię. Napisz kilka zdań o jego zachowaniu i zwyczajach.
3. Czy masz kota? Czy znasz kogoś, kto ma kota? Czy wiesz, jak opiekować się kotem?

14 KOTY, KOTKI I KOCIĘTA

15

Strona: 14

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (kolorowe plamy, włóczka)
- » zmieniono układ wybranych elementów ilustracji (koty)

Strona: 15

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Czego o kociej naturze można się dowiedzieć z wierszy?
2. Wybierzcie dowolnego kota z ilustracji na stronach 14–15, nadajcie mu imię i wymyślcie, jak mógłby się zachowywać, jakie mieć zwyczaje. Napiszcie o nim kilka zdań.
3. Jak rozumiecie słowa: „Kot jest najbardziej koci”? Wymieńcie się w parach opiniami.
4. W jaki sposób należy opiekować się kotami? Poszukajcie informacji na ten temat.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (kolorowe plamy, włóczka)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » określenie uczuć, jakie autorzy wierszy żywią do kotów (*Czy czytelnicy czują to samo?*)
- » posiadanie zwierzątka – przyjemność i obowiązek
- » świadomość opieki nad własnym zwierzątkiem
- » zwierzęta bezdomne, znaczenie schronisk dla zwierząt
- » ciekawostka – Światowy Dzień Kota przypada na 17 lutego

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » znalezienie w tekście wiersza fragmentów opisujących zachowania kota i wypisanie ich z zastosowaniem języka potocznego
- » wykonanie plakatu o kotach, ich życiu i zwyczajach
- » opis kota – gromadzenie słownictwa w grupach (określ kolor, wielkość, rodzaju sierści itp.)
- » układanie zdań z przygotowanych określeń
- » nauka na pamięć fragmentu wybranego wiersza
- » *kocur, kot, kotek, koteczka* – opisanie zachowania kota na różnych etapach; użycie zdrobnień i zgrubień w zdaniach, np. *Malutki koteczka cicho mruczy. Wielki kocur głośno miauczy.*
- » układanie zdań z użyciem zdrobnień w odniesieniu do innych zwierząt domowych, np. *pies – piesek, pieseczek, chomik – chomiczek, królik – króliczek*
- » wspólny opis wybranego zwierzątka z uwzględnieniem jego zachowania
- » określanie *prawda czy fałsz* (nauczyciel czyta zdania typu: *kot pije mleko, kot lubi pływać w wodzie, kot ma kolorowe pióra, kot bardzo dobrze chodzi po drzewach, kot lubi latać, kot miauczy i mruczy*; zadaniem uczniów jest ustalenie, czy dane zdanie jest prawdziwe czy fałszywe)
- » zorganizowanie w szkole zbiórki rzeczy, karmy dla zwierząt bezdomnych, przekazanie zebranych przedmiotów wybranemu schronisku
- » sprawdzenie w internecie lub kalendarzu daty obchodów Światowego Dnia Kota

Piktogramy:

- » **tablica:** autor, bawić się, czarny kot, człowiek, kochać, kociak, kot, lubić, łapa, mrużenie, myć się, obserwować, ogon, opiekować się, przytulać, sierść, weterynarz, wiersz

Nowe symbole: *kociak, mrużenie.*

- » **połączenia:** *Czego z wierszy dowiedziałas/dowiedziałeś się o kotach?, Wybierz kota z ilustracji, Wymyśl imię dla wybranego kota, Napisz trzy zdania o zachowaniu wybranego kota, Czy masz kota?, Czy znasz kogoś, kto ma kota?, Czy wiesz, jak trzeba opiekować się kotem?*

Ssaki

Ssaki to duża grupa zwierząt zamieszkujących różne środowiska. Żyją na lądzie, pod ziemią, w powietrzu lub w wodzie. Ssakami są zarówno małe zwierzęta, np. ryjki czy myszy, jak i największe, jak słon czy wieloryb. Człowiek też jest ssakiem.

Charakterystyczną cechą ssaków jest to, że ich młode po urodzeniu ssą mleko matki, stąd pochodzi nazwa „ssaki”. Ssaki utrzymują stałą temperaturę ciała (są stałocieplne). Przed zimą chronią ssaki futro i tłuszcz, a przed nadmiarem ciepła pot.

CHCESZ WIEDZIEĆ WIĘCEJ?

Temperatura ciała człowieka to trochę powyżej 36°C. Może ona nieznacznie rosnąć lub maleć, np. w czasie choroby. Temperatura ciała innych ssaków wynosi od 36°C do 39°C.

Niektóre ssaki mają:

• kolce i pazury, jak np. jeż;

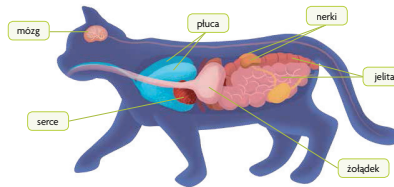
• łuski i pazury, jak np. pancernik;

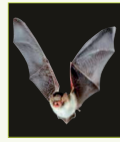
• rogi, kopyta i sierść, jak np. jelen.

Budowa wewnętrzna kota domowego

Wszystkie ssaki, w tym ludzie, mają podobną budowę wewnętrzną. Układ pokarmowy pozwala ssakom przyjmować różne pokarmy, które są trawione w żołądku i w jelitach. Płuca służą ssakom do oddychania. Serce pompuje krew, która transportuje tlen do wszystkich komórek ciała. Nerki oczyszczają organizm z niepotrzebnych substancji i wytworzą mocz. Mózg kontroluje cały organizm i kieruje nim. Ssaki uważane są za najinteligentniejsze zwierzęta.

Nocek duży to nietoperz, czyli latający ssak. Jego ciało pokryte jest futrem, a skrzydłami są błony. Nocek zimuje, wisząc głową w dół, najczęściej w górskich jaskiniach i podziemnych.

Delfin to ssak mieszkający w morzach i oceanach. Delfiny są bardzo inteligentne, porozumiewają się za pomocą różnorodnych dźwięków.

1. Czym ssaki różnią się od ptaków?
2. Które ssaki zasypiają na zimę? Co się z nimi wtedy dzieje?
3. Wymień cechy ssaków.

Strona: 16

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcie)

Strona: 17

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Na podstawie tekstu opowiedzcie, czym ssaki różnią się od ptaków.
2. Dowiedzcie się, na czym polega stan zwany snem zimowym u niektórych ssaków. Co się z nimi wtedy dzieje?
3. Poszukajcie informacji o tym, jakie cechy mają małpy, należące do ssaków naczelnych.

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)
» zmieniono kolorystykę wybranych elementów ilustracji (tło tekstu)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » wprowadzenie nowego pojęcia *ssak*
- » trudność materiału o ssakach (zawiera bardzo wiele ważnych informacji, należy wprowadzać je stopniowo)
- » czynny udział wszystkich uczniów podczas pracy w grupach

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » oglądanie filmu o życiu młodych zwierząt, pokazanie różnic w karmieniu młodych w początkowym etapie życia
- » zapisanie w zeszycie nazw zwierząt oglądanych na filmie; ustalenie, czy dane zwierzę jest ssakiem
- » uzupełnienie tabelki: *ssaki lądowe, ssaki wodne, ssaki fruwające*
- » odpowiedź na pytania typu: *Czym może być pokryta skóra ssaków?, Czy znasz ssaki, które zasypiają na zimę?, Wymień ssaki zasypiające na zimę?, Czy ssaki mają pióra?, Czy istnieje ssak z płetwami?*
- » przygotowanie klasowego konkursu wiedzy o ssakach – ułożenie pytań i odpowiedzi na podstawie tekstu (zapisanie na karteczkach, łączenie w pary pytań i poprawnych odpowiedzi)
- » wyszukanie i zapisanie nazw ssaków będących w Polsce pod ochroną
- » wykonanie plakatu (praca w zespołach) – każdy zespół otrzymuje kopertę z hasłem, na którego temat grupa przygotowuje plakat – mapę mentalną, np. *Środowiska życia ssaków, Cechy charakterystyczne ssaków, Ssaki chronione*; dodatkowo każda grupa otrzymuje zestaw materiałów: arkusz papieru, flamastry, kredki, nożyczki, klej, zdjęcia, wycinki z gazet, skserowany tekst z podręcznika, fragmenty z różnych książek
- » wykreślanka – uczniowie otrzymują kartki z nazwami cech, ich zadaniem jest wykreślenie tych cech, które nie pasują do ssaków

Piktogramy:

- » **tablica:** człowiek, duży, goryl, jeż, mały, mózg, mysz, nerki, nietoperz, płuca, serce, słon, ssak mleko, ssaki, taki sam, temperatura, urodzić, wewnątrz, wieloryb, wiewiórka, żołądek

Tablica zawiera wszystkie podane informacje, nowy symbol *ssaki* oraz podstawowe symbole najważniejszych narządów wewnętrznych.

- » **polecenia:** *Czym ssaki różnią się od ptaków?, Które ssaki zasypiają na zimę?, Co wiesz o ssakach?*

Adam Wajrak

Jak ssaki opiekują się swoimi dziećmi?

Wszystkie ssaki mają jedną wspólną cechę, która jest dla nich bardzo charakterystyczna i wiąże się z wychowaniem młodych. Po urodzeniu młode tych zwierząt są karmione mlekiem, czyli substancją pochodzącą z gruczołów mlekowych samicy. Mleko jest bogate w białka, cukry, tłuszcze oraz minerały i pozwala młodym szybko rosnąć.

Choć wszystkie ssaczki maluchy piją mleko mam, to strategie opieki nad nimi są bardzo różne. Pierwsza jest taka, że potomstwem opiekuje się tylko matka i trwa to bardzo krótko. Tak robią na przykład foki obrączkowane, które przebywają ze swoimi młodymi tylko trzy miesiące. Matka odwiedza maluchy w lodowej jamce kilka razy dziennie i wtedy je karmi. Podobnie rzadko odwiedzane są przez mamę młode zajace, które całe godziny spędzają przycupnięte przy jakiejś bruzdzie. I w jednym, i w drugim przypadku wizyty w maluchów trwają bardzo krótko, żeby nie narządzać drapieżnikowi na ich ślady.

Samotnie wychowują swoje młode niedźwiedzia oraz rysica. Po urodzeniu maluchy zostają z matką długo, a u rysa do około roku, a u niedźwiedzi od roku do nawet trzech lat. Małe rysie uczą się od matki polowania, a małe niedźwiedzie także wyszukiwania i przygotowywania gawry, czyli miejsca, w którym niedźwiedzie spędzają zimę.

Nie wszystkie ssaki są takimi samotnikami. Młode foki szare, morsy i uchacki wychowują się w wielkich koloniach, często liczących setki, a nawet tysiące maluchów. Do czasu osiągnięcia samodzielności dzieci przebywają w czymś w rodzaju wielkiego przedszkola i są tam odwiedzane przez matki. Podobne przedszkola, tylko wędrujące, znajdziemy u kozic i żubrów. Młode różnych mam zbierają się pod okiem matki samicy, a w tym czasie ich mamy mogą odpocząć albo się posilić. Po jakimś czasie wracają do matek po to, żeby posać. Gdy jakiś maluch straci mamę, bierze go pod opiekę inna samica.

Odmienne sposoby opieki nad młodymi wypracowała wataha, czyli wilcza rodzina. Potomstwo może tam mieć tylko para rodziców, która stoi na czele stada. Na początku młodymi, których jest zwykle pięć, sześć, opiekuje się tylko matka wspomaganą przez ojca. Gdy młode podrosną, w ich wychowaniu uczestniczy również reszta rodziny, czyli ich starsze rodzeństwo.

Pamiętajcie, że wiele ssaków, takich jak zajace, sarny, jelenie, zostawia swoje maluchy same na bardzo długo. Wówczas pozostają one często w bezruchu – to najlepsza strategia, żeby nie zostać zauważonym przez drapieżnika. Te zwierzęta nie są ani chore, ani osierocone. Jeżeli spotkacie takiego malucha, nie dotykajcie go i szybko odejdźcie. Matka nie podejrzeje do niego, dopóki będziecie w pobliżu.

1. Jak ssaki opiekują się swoimi dziećmi? Wymień różne sposoby.
2. Wymyślcie pytania do tekstu i na nie odpowiedzcie.
3. Poszukaj w różnych źródłach informacji o wybranym zwierzęciu. Przygotuj o nim prezentację lub folder.

18

JAK SSAKI OPIEKUJĄ SIĘ SWOIMI DZIEĆMI?

19

Strona: 18

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 19

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Na podstawie tekstu wymieńcie różne sposoby opieki ssaków nad swoimi dziećmi.
2. Dobierzcie się w pary i wymyślcie jak najwięcej pytań do tekstu. Najciekawsze z nich zapiszcie. Następnie wymieńcie się z inną parą pytaniami i na nie odpowiedzcie.
3. Znajdźcie w różnych źródłach informacje o wybranym zwierzęciu opisanym w tekście. Przygotujcie o nim prezentację lub folder przyrodniczy.
4. Wymyślcie komiks, opowiadanie, bajkę lub inny tekst, którego bohaterami będą wybrane ssaki.

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » rola stada w wychowaniu młodych zwierząt
- » kształtowanie odpowiedzialności i właściwego stosunku do zwierząt
- » upewnienie się, że uczniowie wiedzą, jak wyglądają zwierzęta wymienione w tekście
- » ludzie jako ssaki (cechy wspólne z innymi ssakami)

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » wypisanie z tekstu nazw ssaków, zapisanie ich w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej
- » wypisanie nazw ssaków z podziałem na dorosłe i młode, np. niedźwiedź, niedźwiedzica – niedźwiadek; wilk, wilczyca – wilczek
- » uzupełnianie tekstu opisującego zachowanie zwierząt nazwą zwierzęcia, którego tekst dotyczy
- » znalezienie w tekście fragmentów opowiadających o opiece nad dziećmi jednego ze ssaków
- » ustalenie, które ssaki wychowują młode samodzielnie, a które w stadach
- » zorganizowanie wycieczki do zoo
- » dzielenie się własnymi doświadczeniami – swobodne wypowiedzi uczniów, którzy posiadają zwierzęta w domu, o tym, jak te zwierzęta opiekowały się swoimi młodymi

Piktogramy:

- » **tablica:** chować się, długo, karmić młode, krótko, matka (zwierzę), młode zwierzę, niedźwiedź, odwiedzać, ojciec (zwierzę), opiekować się, pokazywać, przedszkole zwierząt, razem, rodzina zwierząt, ryś, sam/sama, stado, uczyć, wilk, zając, zwierzęta, żubr

Wprowadzono osobne oznaczenia zwierzęcej matki, ojca i zwierzęcej rodziny.

- » **polecenia:** Jak ssaki opiekują się młodymi?. Wybierz jedno zwierzę. Poszukaj różnych informacji o wybranym zwierzęciu. Przygotuj prezentację lub plakat o wybranym zwierzęciu

Adam Wajrak

Jak ssaki opiekują się swoimi dziećmi?

Wszystkie ssaki mają jedną wspólną cechę, która jest dla nich bardzo charakterystyczna i wiąże się z wychowaniem młodych. Po urodzeniu młode tych zwierząt są karmione mlekiem, czyli substancją pochodzącą z gruczołów mlekowych samic. Mleko jest bogate w białka, cukry, tłuszcze oraz minerały i pozwala młodym szybko rosnąć.

Choć wszystkie ssaczki maluchy piją mleko mam, to strategie opieki nad nimi są bardzo różne. Pierwsza jest taka, że potomstwem opiekuje się tylko matka i trwa to bardzo krótko. Tak robią na przykład foki obrączkowane, które przebywają ze swoimi młodymi tylko trzy miesiące. Matka odwiedza maluchy w lodowej jamce kilka razy dziennie i wtedy je karmi. Podobnie rzadko odwiedzane są przez mamę młode zające, które całe godziny spędzają przycupnięte przy jakiejś brudzie. I w jednym, i w drugim przypadku wizyty u maluchów trwają bardzo krótko, żeby nie naprowadzić drapieżnika na ich ślady.

Samotnie wychowują swoje młode niedźwiedzica oraz rysica. Po urodzeniu maluchy zostają z matką długo, u rysy do około roku, a u niedźwiedzi od roku do nawet trzech lat. Małe rysie uczą się od matki polowania, a małe niedźwiedzie także wyszukiwania i przygotowywania gawry, czyli mięsa, w którym niedźwiedzie spędzają zimę.

Nie wszystkie ssaki są takimi samotnikami. Młode foki szare, morsy i ucharki wychowują się w wielkich koloniach, często liczących setki, a nawet tysiące maluchów. Do czasu osiągnięcia samodzielności dzieci przebywają w czymś w rodzaju wielkiego przedszkola i są tam odwiedzane przez matki. Podobne przedszkola, tylko wędrujące, znajdziemy u kozic i żubrów. Młode różnych mam zbierają się pod okiem jednej samicy, a w tym czasie ich mamy mogą odpocząć albo się posilić. Po jakimś czasie wracają do matek po to, żeby posać. Gdy jakiś maluch straci mamę, bierze go pod opiekę inna samica.

Odmiennej sposób opieki nad młodymi wypracowała wataha, czyli wilcza rodzina. Potomstwo może tam mieć tylko para rodziców, która stoi na czele stada. Na początku młodymi, których jest zwykle pięć, sześć, opiekuje się tylko matka wspomaganą przez ojca. Gdy młode podrosną, w ich wychowaniu uczestniczy również reszta rodziny, czyli ich starsze rodzeństwo.

Pamiętajcie, że wiele ssaków, takich jak zające, sarny, jelenie, zostawia swoje maluchy same na bardzo długo. Wówczas pozostają one często w bezruchu – to najlepsza strategia, żeby nie zostać zauważonym przez drapieżnika. Te zwierzęta nie są ani chore, ani osieroczone. Jeżeli spotkacie takiego malucha, nie dotykajcie go i szybko odejdźcie. Matka nie podejździe do niego, dopóki będziecie w pobliżu.

1. Jak ssaki opiekują się swoimi dziećmi? Wymień różne sposoby.
2. Wymyślcie pytania do tekstu i na nie odpowiedzcie.
3. Poszukaj w różnych źródłach informacji o wybranym zwierzęciu. Przygotuj o nim prezentację lub folder.

Strony: 18–19

Tekst zaadaptowany:

Jak ssaki opiekują się swoimi dziećmi?

Wszystkie ssaki mają jedną wspólną cechę związaną z wychowaniem młodych. Po urodzeniu młode karmione są mlekiem matki. Mleko jest bogate w białka, cukry, tłuszcze oraz minerały i pozwala młodym szybko rosnąć.

Wszystkie maluchy piją mleko mam, ale różnie wygląda opieka nad dziećmi. Czasem potomstwem opiekuje się tylko matka i trwa to bardzo krótko. Tak robią na przykład foki obrączkowane, które są ze swoimi młodymi tylko trzy miesiące. Matka odwiedza maluchy w lodowej jamce kilka razy dziennie i wtedy je karmi. Podobnie zachowują się zające. Młode całe godziny spędzają przycupnięte przy jakiejś brudzie, czekając na przyjście matki. I w jednym, i w drugim przypadku wizyty matek u maluchów są bardzo krótkie, żeby nie naprowadzić drapieżnika na ich ślady. Samotnie wychowują swoje młode niedźwiedzica oraz rysica. Po urodzeniu maluchy zostają z matką długo, u rysy do około roku, a u niedźwiedzi od roku do nawet trzech lat. Małe rysie uczą się od matki polowania, a małe niedźwiedzie uczą się także wyszukiwania i przygotowywania gawry, czyli mięsa, w którym niedźwiedzie spędzają zimę.

Nie wszystkie ssaki są takimi samotnikami. Młode foki szare, morsy i ucharki wychowują się w wielkich koloniach, często liczących setki, a nawet tysiące maluchów.

Do czasu osiągnięcia samodzielności dzieci przebywają w przedszkolu i są tam odwiedzane przez matki. Podobne przedszkola, tylko wędrujące, są u kozic i żubrów. Młode różnych mam zbierają się pod okiem jednej samicy, a w tym czasie ich mamy mogą odpocząć albo zjeść. Po jakimś czasie wracają do matek po to, żeby posać. Gdy jakiś maluch straci mamę, bierze go pod opiekę inna samica.

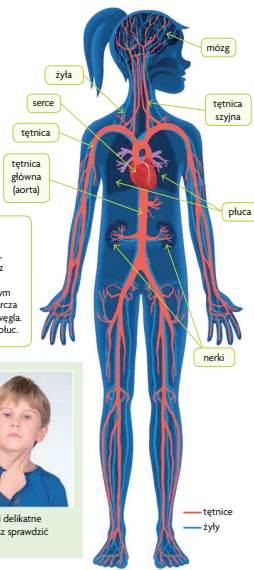
Rodzina wilków, czyli wataha, ma inny sposób opieki nad młodymi. Dzieci może tam mieć tylko para rodziców, która stoi na czele stada. Na początku młodymi, których jest zwykle pięć, sześć, opiekuje się tylko matka wspomaganą przez ojca. Gdy młode podrosną, w ich wychowaniu uczestniczy również reszta rodziny, czyli ich starsze rodzeństwo.

Jak pracuje układ krążenia?

Nasz organizm potrzebuje do życia tlenu i składników pokarmowych. Za transport tych substancji odpowiedzialny jest układ krążenia, zwany także układem krwionośnym. Tworzą go:

- serce – mięsień, który pompuje krew; robi to bez przerwy i nigdy nie odpoczywa,
- naczynia krwionośne – układ tętnic, żył i cieniotkich naczyń włosowatych, przez które płynie krew.

Jak płynie krew?

Serce pompuje do tętnic krew wraz z tlenem, który pobierany jest z płuc. Krew płynie przez bardzo gęstą sieć dużych i małych naczyń krwionośnych, które rozmieszczone są w całym ciele. Dociera do wszystkich komórek i dostarcza im tlen. Komórki oddają do krwi dwutlenek węgla. Żyłami krew wraca do serca i dalej płynie do płuc.

Przyłóż palec do szyi. Wyczujesz tętno, czyli delikatne pulsowanie krwi. W podobny sposób możesz sprawdzić tętno u osoby, która potrzebuje pomocy.

20

JAK PRACUJE UKŁAD KRĄŻENIA?

Jak przywrócić pracę serca?

Zdarza się, że serce przestaje pracować, np. w wyniku choroby lub wypadku. Jest to zagrożenie życia, dlatego warto wiedzieć, jak można pomóc człowiekowi w takiej sytuacji.

1 Jeśli widzisz człowieka leżącego na ulicy lub w innym nietypowym miejscu, zapytaj, czy potrzebuje pomocy. Poinformuj o tym osobę dorosłą lub zadzwoń pod numer alarmowy 112 (lub 999).

2 Jeśli człowiek nie reaguje, trzeba sprawdzić, czy oddycha. Odchył głowę ratowanego do tyłu, posłuchaj, czy oddycha, i zaobserwuj, czy klatka piersiowa się unosi. Jeśli człowiek nie oddycha lub nie wyczuwa się tętna, trzeba przystąpić do ratowania.

3 Osoba ratująca układa dlonie tak jak na zdjęciu i kładzie je na mostku osoby poszkodowanej. Pochyla się nad nią, ręce musi mieć wyprostowane. Szybko, rytmicznie i mocno uciska klatkę piersiową w rytmie 100 ruchów na minutę. Takie działanie nazywa się masażem serca. Wykonuje się je do momentu nawiązania kontaktu z poszkodowanym lub do przyjazdu pogotowia ratunkowego. Pamiętaj! Tak można uratować komuś życie.

Ratownik może nauczyć was masażu serca na specjalnym fantomie, czyli modelu człowieka. Warto, żeby te czynności poznali wszyscy, ponieważ nigdy nie wiemy, kiedy ktoś będzie potrzebował pomocy.

21

Strona: 20

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 21

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)
- » usunięto wybrane elementy ilustracji (tło)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » etymologia pojęć: *układ krążenia* (krążąca krew w organizmie), *układ krwionośny* (krew przenosi substancje)
- » wytwarzanie i magazynowanie tlenu i dwutlenku węgla w butlach (por. odpowiednie piktogramy)
- » rozróżnienia tętnic, żył i naczyń krwionośnych
- » serce jako pompa, która stale pracuje
- » proces wymiany gazowej w płucach
- » zasady udzielania pierwszej pomocy
- » kształtowanie umiejętności radzenia sobie w nagłych, trudnych sytuacjach

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » opisywanie układu krążenia człowieka z wykorzystaniem etykietek i kserokopii strony z podręcznika
- » wskazanie kierunku przepływu krwi, zabawa w krwinki
- » zaproszenie do klasy lekarza, pielęgniarki lub ratownika
- » prowadzenie masażu serca na misiu lub fantomie
- » przygotowanie plakatu z krótką instrukcją postępowania w sytuacji zagrożenia życia
- » zapisanie schematu postępowania w formie krótkich poleceń
- » zespołowy konkurs pierwszej pomocy – jeden zespół przedstawia sytuację, drugi odgrywa rolę ratowników; konkurs można przeprowadzić w różnych miejscach na terenie szkoły
- » ćwiczenia z wykorzystaniem edukacyjnego modelu człowieka
- » dokończ zdania (podsumowanie zdobytych wiadomości i umiejętności), np.: *Dzisiaj poznałem..., Pomoc wzywam, dzwoniąc pod numer..., Nauczyłem się..., O pomoc poproszę...*

Piktogramy:

- » **tablica:** bicie serca, dwutlenek węgla, karetka, krew, mierzyć ciśnienie, naciskać, naczynie krwionośne, numer alarmowy, oddychać, pierwsza pomoc, płuca, płynąć (krew), pracować, ratować, ratownik medyczny, serce, sprawdzać tętno, tętnice, tętno, tlen, układ krążenia, żyły

Tablica zawiera symbole dotyczące układu krążenia i akcji ratunkowej.

- » **połączenia:** *Przeczytaj informację i obejrzyj ilustracje w podręczniku*

Blog Ali

Środa

Dzisiaj idziemy do szkoły na drugą lekcję, zostały mi więc jeszcze dwie chwilki, żeby coś wam napisać. A mam dobre wieści: przed nami Wielkanoc i jutro, już jutro zaczynają się ferie! Hurra!!!

Piątek

Wicie, jak dziś jest u was kolorowo? Na parapecie w kuchni zazieleniła się rzeżucha (uff, musiałam sprawdzić, jak to się pisze!), babcia wstawiła do wazonu bukiet cytrynowych żonkili, a my z Agatą wyjęłyśmy farby i od rana malujemy. Co malujemy? No wiadomo: pisanki! Jutro je pięknie ułożymy w koszyczku i wszyscy razem pójdziemy ze święconką.

Ale na razie – malujemy! Tata już wczoraj ugotował na twardo cały garnek jaj. Nie, właściwie to garnki były dwa, a do mniejszego z nich tata oprócz jajek wrzucił też łupiny cebuli. I teraz tamte jajka są brązowe jak kasztany jesienią! My malujemy jajka z drugiego, większego garnka. Agata wyczarowuje pędzelkiem koguty i inne ludowe wzory. A ja na jajkach wymalowałam kolorowe kropki, zygzaki i cała, ale to całą łąkę kwiatów!

Wymalowałam też stół i podłogę... Na szczęście mama się nie złościła, tylko powiedziała, że w Wielkanoc kolorów nigdy za wiele :-). Ufff!

Niedziela

Mielśmy dzisiaj na śniadaniu mnóstwo gości! Zwykle goście przychodzą do nas na obiad albo kolację, ale przecież wiadomo, że Wielkanoc to nie jest jakieś tam „zwykłe”. Wielkanoc jest właśnie niezwykła! I takie też było dzisiejsze śniadanie. Zresztą cały dzień był niezwykły – od świtu. A nawet jeszcze wcześniej, bo wyobraźcie sobie, że wstaliśmy już o piątej! Były niespodzianki od sąsiadki, słodkie mazurki i dłuuuuży spacer po obiedzie (bo wreszcie zrobili się naprawdę ciepło!). Było też mnóstwo, ale to mnóstwo

śmiechu przy kolacji, bo babcia przypomniała sobie, jak to tata, kiedy był mały, wierzył, że w kolorowych pisankach kryją się kolorowe jajka.

Nawet nie zauważyłam, kiedy zrobiło się ciemno. Dobranoc...

Poniedziałek

Ale miałam pobudkę! Mówię wam! Śniło mi się, że płynemy z rodzicami i z Agatą po jednym z mazurskich jezior. Wiatr kołysze łódką, wydyma żagle i, co gorsza, cały czas chłapie na nas wodą. Chlust! Chlust! Z całych sił trzymam się burty, a Agata tylko się śmieje. Hi! Hi! Chlust! Chlust!

Nagle poprzez szum wiatru i trzepot żagla przedarł się głos mojej siostry:

– Popatrzcie, ona wciąż śpi!
„Co?! Ja śpię?! Wcale nie śpię, tylko żegluję!” – pomyślałam i otworzyłam oczy.

Żaglówka zniknęła. Ucił wiatr, a żagiel przestał trzepotać. Tylko śmiech Agaty i chłopot wody słychać było nadal.

– Aaa! – pisnęłam i wyskoczyłam z łóżka.
– Śmigus-dyngus! – cieszyła się moja siostra, biegnąc za mną po całym mieszkaniu i pryskając na mnie wodą z plastikowego jajka. A potem obie biegaliśmy z mopem, starannie wycierając pokład. To znaczy, chciałam napisać – podłogę.

1. Które zwyczaje wielkanocne opisała Ala w swoim blogu?
2. Opowiedz, jak spędziłaś/spędziłeś Święta Wielkanocne.
3. Czy wiesz, co to jest blog? Czy blog to dobry sposób na dzielenie się z innymi swoimi przeżyciami?
4. Przepisz do zeszytu wyrazy: **rzeżucha, koszyczek, szczęście, przychodzą, jeszcze**. Podkreśl w nich dwuznaki.

Strona: 22

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (cienie)
- » zmieniono kolorystykę wybranych elementów ilustracji (tło)

Strona: 23

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Które zwyczaje wielkanocne opisała Ala w swoim blogu?
2. Opowiedzcie sobie w parach, jak spędziście Święta Wielkanocne.
3. Jak sądzicie, czy blog to dobry sposób na dzielenie się z innymi swoimi przeżyciami? Porozmawiajcie na ten temat.
4. Zwróćcie uwagę na wyrazy: rzeżucha, koszyczek, szczęście, przychodzą, jeszcze. Który z nich ma najwięcej dwuznaków? Poszukajcie w słowniku ortograficznym pięciu innych wyrazów, które mają więcej niż jeden dwuznak. Ułóżcie z nimi opowiadanie.

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » blog jako odpowiednik dawnego pamiętnika, dziennika
- » Wielkanoc jako ruchome święto kościelne
- » rodzinny charakter Świąt Wielkanocnych
- » rola przygotowań do świąt
- » umiejętność korzystania ze słownika ortograficznego
- » przypomnienie słownictwa związanego ze Świątami Wielkanocnymi

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » opisywanie przez uczniów zwyczajów wielkanocnych, odpowiedzi na pytania, np.: *Jakie znasz zwyczaje wielkanocne?, Które z nich są obecne w twoim domu?*
- » podział wyrazów na 2 kategorie: przygotowanie i świętowanie, przykładowe wyrazy: *sprzątnięcie, zakupy, malowanie jajek, święcenie pokarmów, śniadanie wielkanocne, składanie życzeń*
- » planowanie przedsięwzięć i świątecznych czynności (forma tygodniowego kalendarza)
- » pisanie pamiętnika z ferii wielkanocnych
- » obejrzenie dowolnego bloga
- » ćwiczenia w korzystaniu ze słownika ortograficznego
- » uzupełnienie brakujących dwuznaków w wyrazach, podpisywanie obrazków

Piktogramy:

- » **tablica:** *Ala, blog, dzisiaj, farbować, ferie wielkanocne, gość, jutro, koszyk wielkanocny, lany poniedziałek, malować pisanki, mokry, pisać blog, polewać, rodzina, rzeżucha, spacerować, suchy, śniadanie wielkanocne, święto kościelne, wazon, Wielka Niedziela, Wielkanoc, żonkil*

Wprowadzono symbole: *ferie wielkanocne, lany poniedziałek, święto kościelne.*

- » **polecenia:** *Co o Wielkanocy Ala napisała w blogu?, Opowiedz, co robiłaś/robiłeś w Święta Wielkanocne, Przepisz wyrazy do zeszytu*

Blog Ali

Środa

Dzisiaj idziemy do szkoły na drugą lekcję, zostały mi więc jeszcze dwie chwilki, żeby coś wam napisać. A mam dobre wieści: przed nami Wielkanoc i jutro, już jutro zaczynają się ferie! Hurra!!!

Piątek

Wicie, jak dziś jest u nas kolorowo? Na parapecie w kuchni zazieleniła się rzeżucha (uff, musiałam sprawdzić, jak to się pisze!), babcia wstawiła do wazonu bukiet cytrynowych żonkili, a my z Agatą wyjęłyśmy farby i od rana malujemy pisanki! Jutro je pięknie ułożymy w koszyczku i wszyscy razem pójdziemy ze święconką.

Ale na razie – malujemy! Tata już wczoraj ugotował na twardo cały garnek jaj. Nie, właściwie to garnki były dwa, a do mniejszego z nich tata oprócz jajek wrzucił też łupiny cebuli. I teraz tamte jajka są brązowe jak kasztany jesienią! My malujemy jajka z drugiego, większego garnka. Agata wyczarowuje pędzelkiem koguty i inne ludowe wzory. A ja na jajkach wymalowałam kolorowe kropki, zygzaki i całą, ale to całą łąkę kwiatów!

Wymalowałam też stół i podłogę... Na szczęście mama się nie złościła, tylko powiedziała, że w Wielkanoc kolorów nigdy za wiele :-). Uff!

Niedziela

Mieliśmy dzisiaj na śniadaniu mnóstwo gości! Zwykle goście przychodzą do nas na obiad albo kolację, ale przecież wiadomo, że Wielkanoc to nie jest jakies tam „zwykłe”. Wielkanoc jest właśnie niezwykła! I takie też było dzisiejsze śniadanie. Zresztą cały dzień był niezwykły – od świtu. A nawet jeszcze wcześniej, bo wyobraźcie sobie, że wstaliśmy już o piątej! Były niespodzianki od zajączka, słodkie mazurki i dłuugi spacer po obiedzie (bo wreszcie zrobiło się naprawdę ciepło!). Było też mnóstwo, ale to mnóstwo

śmiechu przy kolacji, bo babcia przypominała sobie, jak to tata, kiedy był mały, wierzył, że w kolorowych pisankach kryją się kolorowe jajka.

Nawet nie zauważyłam, kiedy zrobiło się ciemno.
Dobranoc...

Poniedziałek

Ale miałam pobudkę! Mówię wam! Śniło mi się, że pływamy z rodzicami i z Agatą po jednym z mazurskich jezior. Wiatr kołysze łódką, wydyma żagle i, co gorsza, cały czas chlapie na nas woda. Chlust! Chlust! Z całych sił trzymam się burt, a Agata tylko się śmieje. Hi! Hi! Chlust! Chlust!

Nagle poprzez szum wiatru i trzepot żagla przedarł się głos mojej siostry:

– Popatrzcie, ona wciąż śpi!
„Co?! Ja śpię?! Wcale nie śpię, tylko żegluję!” – pomyślałam i otworzyłam oczy.

Żaglówka zniknęła. Ucichł wiatr, a żagiel przestał trzepotać. Tylko śmiech Agaty i chłopot wody słychać było nadal.

– Aua! – pisnęłam i wyskoczyłam z łóżka.
– Śmigus-dyngus! – cieszyła się moja siostra, biegnąc za mną po całym mieszkaniu i przyskając na mnie wodą z plastikowego jajka. A potem obie biegaliśmy z mopem, starannie wycierając pokład. To znaczy, chciałam napisać – podłogę.

1. Które zwyczajnie wielkanocne opisała Ala w swoim blogu?
2. Opowiedz, jak spędziłaś/spędziłeś Święta Wielkanocne.
3. Czy wiesz, co to jest blog? Czy blog to dobry sposób na dzielenie się z innymi swoimi przeżyciami?
4. Przepisz do zeszytu wyrazy: rzeżucha, koszyczek, szczęście, przychodzi, jeszcze. Podkreśl w nich dwuznaki.

Strony: 22–23

Tekst zaadaptowany:

Blog Ali

Środa

Dzisiaj idziemy do szkoły na drugą lekcję, więc mam jeszcze chwilkę, żeby coś wam napisać. Przed nami Wielkanoc i jutro, już jutro zaczynają się ferie! Hurra!!!

Piątek

Wicie, jak dziś jest u nas kolorowo? Na parapecie w kuchni zazieleniła się rzeżucha (babcia wstawiła do wazonu bukiet żonkili, a my z Agatą wyjęłyśmy farby i od rana malujemy pisanki! Jutro je pięknie ułożymy w koszyczku i wszyscy razem pójdziemy ze święconką.

Ale na razie – malujemy! Tata już wczoraj ugotował dwa garnki jajek na twardo, do mniejszego z nich tata oprócz jajek wrzucił też łupiny cebuli. I teraz tamte jajka są brązowe jak kasztany jesienią! My malujemy jajka z drugiego, większego garnka. Agata maluje pędzelkiem koguty i inne ludowe wzory. A ja na jajkach wymalowałam kolorowe kropki, zygzaki i całą łąkę kwiatów! Wymalowałam też stół i podłogę... Na szczęście mama się nie złościła, tylko powiedziała, że w Wielkanoc kolorów nigdy za wiele :-). Uff!

Niedziela

Mieliśmy dzisiaj na śniadaniu mnóstwo gości! Zwykle goście przychodzą do nas na obiad albo kolację, ale Wielkanoc jest niezwykła! I takie niezwykłe było dzisiejsze śniadanie. Cały dzień był niezwykły – od świtu. A nawet jeszcze wcześniej, bo wstaliśmy już o piątej! Były niespodzianki od zajączka, słodkie mazurki i dłuugi spacer po obiedzie (bo wreszcie zrobiło się naprawdę ciepło!). Było też mnóstwo śmiechu przy kolacji, bo babcia przypominała sobie, jak to tata, kiedy był mały, wierzył, że w kolorowych pisankach kryją się kolorowe jajka.

Nawet nie zauważyłam, kiedy zrobiło się ciemno.
Dobranoc...

Poniedziałek

Ale miałam pobudkę! Śniło mi się, że pływamy łódką z rodzicami i z Agatą po jednym z mazurskich jezior. Wiatr kołysze łódką i, cały czas chlapie na nas woda. Chlust! Chlust! Z całych sił trzymam się łódki, a Agata tylko się śmieje. Hi! Hi! Chlust! Chlust! Nagle poprzez szum wiatru usłyszałam głos mojej siostry:

– Popatrzcie, ona wciąż śpi!
„Co?! Ja śpię?! Wcale nie śpię, tylko żegluję!” – pomyślałam i otworzyłam oczy.

Żaglówka zniknęła. Tylko śmiech Agaty i chłopot wody słychać było nadal.

– Aua! – pisnęłam i wyskoczyłam z łóżka.
– Śmigus-dyngus! – cieszyła się moja siostra, biegnąc za mną po całym mieszkaniu i przyskając na mnie wodą z plastikowego jajka. A potem obie biegaliśmy z mopem, starannie wycierając podłogę.

Ewa Skarżyńska

Wielkanocny stół

Nasz stół wielkanocny
haftowany w kwiaty,
W borówkowej zieleni
listeczków skrzydlatych.
Lukrowana baba
rozpycha się na nim,
A przy babie –
mazurek w owoce przybrany.

Palmy – pachną jak łąka
w samym środku lata.
Siada mama przy stole,
a przy mamie tata.
I my.

Wiosna na nas
zza firanek zerka,
a pstrokatę pisanki
chcą tańczyć oberka.

Wpuśćmy wiosnę.
Niech słońcem zabłyśnie nad stołem.
W wielkanocne świętowanie,
jak wiosna wesołe.

• Jak zrobić palmę wielkanocną?

Przygotujcie:
patyczek, krepinę,
bukszpan, nitkę,
cienkie druczki,
nożyczki.

Pręciki i lodyżki
zrobicie
ze skróconej
krepiny.

Z krepiny
w innym kolorze
wycinacie płatki
kwiatów.

Połączenie
druczkiem płatki
z pręcikami
i owinięcie zieloną
krepiną.

Do patyczka
nitką kolejno
przywiążcie
bukszpan
i papierowe kwiaty.

Koniec palmy owinięte sznureczkiem
z krepiny.

1. Jakież znasz wielkanocne potrawy?
Dowiedz się, co symbolizują.
2. Poszukaj w tekście wiersza, kto siada
przy stole wielkanocnym.
3. Przygotuj kartkę świąteczną
z życzeniami.
4. Zróbcie palmę wielkanocną.

24

WIELKANOCNY STÓL

25

Strona: 24

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (okno, pisanki, wazon)
- » zmieniono kolorystykę wybranych elementów ilustracji (pisanki, obrus)

Strona: 25

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Dowiedzcie się, co symbolizują potrawy znajdujące się na wielkanocnym stole.
2. Który fragment wiersza podkreśla rodzinny charakter Świąt Wielkanocnych?
3. Napiszcie i zilustrujcie życzenia świąteczne kierowane do różnych osób:
przyjaciół, znajomych lub dyrekcji szkoły.
4. Wykonajcie palmę wielkanocną na podstawie instrukcji lub według własnego pomysłu.

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » wiosenny nastrój Świąt Wielkanocnych
- » rodzinny charakter Świąt a samotność niektórych osób
- » właściwy sposób zwracania się do osób w różnym wieku i o różnym statusie
- » pomoc babci i dziadka w wykonywaniu palm i innych dekoracji świątecznych
- » znaczenie wspólnego zasiadania przy stole podczas posiłków, nie tylko w okresie świątecznym

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » przygotowanie metryczki wiersza
- » nauka na pamięć drugiej zwrotki wiersza
- » opis ilustracji z podręcznika w formie ustnej lub pisemnej, z wykorzystaniem pytań pomocniczych
- » redagowanie życzeń wielkanocnych
- » wykonanie kart świątecznych i wysłanie ich do dawnych nauczycieli ze szkoły
- » zaplanowanie klasowego spotkania świątecznego, zrobienie listy potrzebnych rzeczy i podział obowiązków
- » rozmowa na temat tradycyjnych potraw wielkanocnych, opracowanie listy potraw, ciast, które są przygotowywane w domach rodzinnych uczniów
- » wykonanie pisanek wielkanocnych
- » oglądanie i opisywanie zdjęć przedstawiających zwyczaje, tradycje związane z obchodzeniem Świąt Wielkanocnych

Piktogramy:

- » **tablica:** baba, baranek, bukszpan, cieszyć się, dzieci, iść do kościoła, jajka, jeść, kielbasa, koszyk wielkanocny, kurczaczek, kwiaty, ludzie, mazurek, obrus, palma, pisanki, pyszne, rodzice, siadać do stołu, szynka, święcić, wiosna, zajączek wielkanocny

Tablica zawiera symbole związane z obchodzeniem Świąt Wielkanocnych.

- » **polecenia:** Jakież znasz potrawy wielkanocne?, Poszukaj w tekście wiersza, kto siada przy wielkanocnym stole, Przygotuj kartkę świąteczną z życzeniami, Zróbcie palmę wielkanocną

Pisanka
Raz w Wielkanoc, późnym rankiem,
wpadła kura na pisankę.
Widząc różnych szlachków sto,
zagłaskała: – Co to? Ko?!
Niby jajo, a nie jajo!
Ludzie to fantazję mają...

I zjeżywszy rude pióra,
do kurnika dała nura.

Zajączek wielkanocny
Wąską dróżką, kie! kie! kie!
kica zając. Uszka w szpic,
krótki ogon, zwinne łapki,
a w tych łapkach jajka w ciapki.
Jajka w ciapki, jajka w szlachki,
w zawijaski i w zygaczki –
kolorowych jaj naręcze!

Jakby zając dźwigał tęczę...

Bazie
Hen, na wierzbie, wiszą bazie,
rozżalone, bo na razie
– choć za parę chwil Wielkanoc –
więź ich z drzewa nie zerwano.

Wiszą, marząc, że w te święta
będzie o nich się pamiętać
i że może ktoś z rozpędu
(lub z innego całkiem względu?),
kolorując stopy jajek,
pomaluje bazi zgraję.

Rzeżucha
Ci, cichutko... Pysyt, posłuchaj!
Słyszysz? Rośnie nam rzeżucha!
Rośnie w górę, rośnie wzwyz,
bo chce większa być niż... niż...
Niż palemka, niż baranek
i niż cały stos pisanek!

Lany poniedziałek
Ojojku! Co się dzieje?!
Woda zewsząd się dziś leje!
Z wiader chlusta, z butli kapie,
płynie, ciurka, pluska, chlapie,
z plastikowych przyska jaj...
Ojojku! Ajajaj!

ZAULEK SŁÓWEK

NOWE SŁOWO
Fraszka to krótki,
humorystyczny
wiersz.

- Przeczytaj wielkanocne fraszki autorstwa Agnieszki Frączek. Naucz się wybranej z nich na pamięć. Napisz ją z pamięci w zeszytcie.
- Wskaż we fraszkach po trzy wyrazy z rz, ż, ch i ó.
- Uzupełnij zdania wyrazami: **lub, oraz**.
Spędzę święta w domu u dziadka.
Kupię orzechy migdały.
Upiekę babę wielkanocną mazurek.
Do koszyczka włożę kraszanki pisanki.
- Dokończ zdania:
W Niedzielę Wielkanocną... W Poniedziałek Wielkanocny...
5. Oto rodzina wyrazu **święto**. Wśród tych wyrazów wskaż rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki i przysłówki.
święta • świąteczny • świątecznie • święconka • święcić • odświętnie

26
ZAULEK SŁÓWEK – FRASZKI
27

Strona: 26

Teksty poleceń przed adaptacją:

- Przeczytajcie wielkanocne fraszki autorstwa Agnieszki Frączek. Nauczcie się wybranej z nich na pamięć. Napiszcie ją z pamięci w zeszytcie.
- Wskażcie we fraszkach wyrazy z trudnościami ortograficznymi. Wytłumaczcie zasady pisowni tych wyrazów.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (wycinanka, rzeżucha)
- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zajączek, kura, bazie)

Strona: 27

Teksty poleceń przed adaptacją:

- Przeczytajcie zdania, uzupełniając je wyrazami: *lub, oraz*. Zapiszcie je w zeszytcie.
- Wymyślcie i napiszcie zakończenie zdań:
- Oto rodzina wyrazu **święto**. Wśród tych wyrazów wskażcie rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki i przysłówki.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (wycinanka, rzeżucha)
- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (rzeżucha, wiadro)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » humorystyczny charakter fraszek
- » rozumienie przerośni zawartych w utworach poetyckich
- » utrwalenie wiadomości dotyczących symboli związanych ze Świętami Wielkanocnymi
- » rozwijanie umiejętności wypowiadania się pełnymi zdaniami

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » opowiadanie treści wybranej fraszki własnymi słowami
- » czytanie fraszek dla dzieci autorstwa Jana Gossa
- » wypowiedzi uczniów na temat symboli świąt opisanych we fraszkach
- » wyszukiwanie we fraszkach czasowników, rzeczowników i przymiotników
- » wykonanie własnych ilustracji do fraszek – uczniowie otrzymują kartkę papieru ze skserowanym tekstem fraszki, wykonują do niej rysunek, porównują swoje prace z ilustracjami w podręczniku
- » wykonanie w grupach mapy skojarzeń – uczniowie otrzymują dużą kartkę papieru ze słowem *Wielkanoc*, należy dopisać jak najwięcej skojarzeń (lub można dodawać rysunki; wówczas grupy wymieniają się pracami i próbują odgadnąć skojarzenia innego zespołu)

Piktogramy:

- » **tablica:** *bazie, fraszka, krótki, lany poniedziałek, pisanka, rzeżucha, śmieszny, zajączek wielkanocny, zaulek słówek*

Tablica umożliwia zdefiniowanie fraszki; zawiera tematy fraszek z podręcznika.

- » **polecenia:** *Przeczytaj wielkanocne fraszki, Wskaż we fraszkach po trzy wyrazy z: rz, ż, ch i ó, Uzupełnij zdania wyrazami: lub, oraz, Dokończ zdania, Wskaż rzeczowniki, Wskaż czasowniki, Wskaż przymiotniki, Wskaż przysłówki*

Mazowsze

Mazowsze jest największym regionem Polski. Znajduje się w centralnej części Polski. Tu znajdują się miasta: Warszawa, Płock, Łowicz. Warszawa jest stolicą Polski, Płock jest najstarszym miastem Mazowsza, a Łowicz słynie z regionalnych strojów i papierowych wycinanek. Jest też wiele innych miast, które warto odwiedzić.

Mazowsze jest niziną, przez którą płynie wiele rzek: Wisła, Bug, Narew, Pilica i Bzura. Na Mazowszu znajdują się też Kampinoski Park Narodowy. W części Mazowsza zwanej Kurpiami znajdują się Puszcza Biała i Puszcza Zielona.

Piękno Mazowsza podziwiali malarze, np. Józef Chełmoński, i kompozytorzy, np. Fryderyk Chopin.

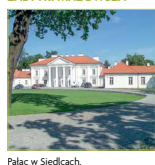

krajobraz Mazowsza

rzeka Bug

ZABYTKI MAZOWSZA

Pałac w Siedlcach.

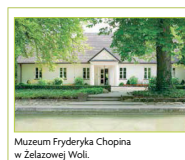
Zamek w Ciechanowie.

Katedra w Płocku.

Obraz Józefa Chełmońskiego „Dworek w Kuklówce”.

Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli.

Strój łowicki

1. Chusta w kwiaty.
2. Koszule ozdobione haftem.
3. Gorszet ozdobiony kolorowym haftem.
4. Spódnica z zapaską.
5. Sznurowane buty.
6. Kapelusz.
7. Czarna kamizelka przewiązana pasem.
8. Pasiaste spodnie.
9. Buty z cholewami.

wycinanka łowicka

wycinanka kurpiowska

1. Pokaż na mapie Polski Mazowsze i największe miasta tego regionu.
2. Poszukaj informacji o wybranej miejscowości na Mazowszu.
3. Opisz strój łowicki.
4. Wykonaj wycinankę w stylu kurpiowskim lub łowickim.

Strona: 28

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 29

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Wskażcie na mapie Polski Mazowsze oraz największe miasta położone w tym regionie.
2. Poszukajcie w grupach informacji o wybranej miejscowości na Mazowszu.
3. Opiszcie strój łowicki.
4. Zaprojektujcie i wykonajcie dowolną wycinankę w stylu kurpiowskim lub łowickim.

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » zróżnicowanie regionów Polski
- » umiejętność korzystania z mapy
- » trudność w posługiwaniu się mapą przez uczniów z mózgowym porażeniem dziecięcym
- » pisownia nazw geograficznych wielką literą

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » wskazywanie na mapie Polski miast, rzek i innych obiektów wymienionych w tekście
- » wskazywanie na konturowej mapie Mazowsza miast, rzek i innych obiektów wymienionych w tekście
- » przygotowanie plakatu na temat Mazowsza – zwierzęta, zabytki, rośliny, zwyczaje, stroje ludowe
- » uzupełnianie brakujących liter w wyrazach w tekście o Mazowszu (pisownia wielką literą)
- » wklejenie do zeszytu mapy regionów Polski i zaznaczenie na niej Mazowsza oraz innych wcześniej poznanych regionów
- » uzupełnianie zdań z lukami, np.: *Łowicz ... na Mazowszu, Bug ... przez Mazowsze, Płock jest najstarszym ... na Mazowszu, Kurpie są częścią ...*
- » wyszukanie informacji o Fryderyku Chopinie i Józefie Chełmońskim – sporządzenie krótkiej notatki, obejrzenie w albumach lub internecie obrazów Józefa Chełmońskiego, wysłuchanie utworów Fryderyka Chopina, odwiedzenie strony muzeum w Żelazowej Woli

Piktogramy:

- » **tablica:** krajobraz, kultura, lasy, malarstwo, Mazowsze, miasto, muzyka, niziną, płaski, pola, rzeka, wycinanka, zabytki

Tablica przedstawia cechy mazowieckiego krajobrazu, wprowadza symbole *kultura, zabytki*.

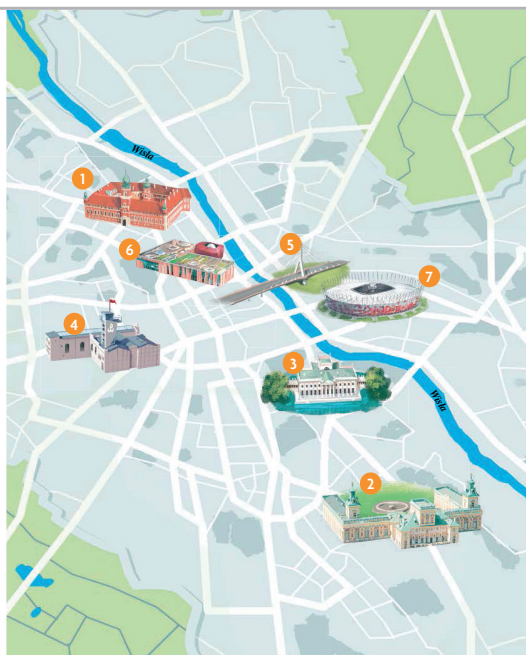
Wymienione w tekście nazwy geograficzne zostały zapisane w tablicy z podziałem na miasta i rzeki.

- » **polecenia:** *Pokaż na mapie Polski Mazowsze, Pokaż na mapie Polski największe miasta Mazowsza, Poszukaj informacji o wybranej miejscowości na Mazowszu, Opisz strój łowicki*

Warszawa

Warszawa leży nad Wisłą. Od ponad czterystu lat jest stolicą Polski. Tutaj miało miejsce wiele wydarzeń historycznych, np. w 1791 roku uchwalono Konstytucję 3 maja, w 1918 roku wraz z Józefem Piłsudskim świętowano odzyskanie niepodległości.

- 1 Zamek Królewski**
Król Zygmunt III Waza przebudował stary zamek na rezydencję królewską, która przez 200 lat była siedzibą kolejnych królów Polski. Obecnie przed zamkiem stoi jego pomnik, zwany kolumną Zygmunta.
- 2 Pałac w Wilanowie**
Został zbudowany na polecenie króla Jana III Sobieskiego. Dziś Wilanów jest dzielnicą Warszawy, a w pałacu mieści się muzeum. Pałac jest otoczony pięknym parkiem.
- 3 Łazienki Królewskie**
Za czasów ostatniego króla Polski Stanisława Augusta Poniatowskiego powstał pałac Łazienkowski z parkiem i teatrem.
- 4 Muzeum Powstania Warszawskiego**
W 1944 roku wybuchło powstanie warszawskie. Zginęło w nim bardzo wielu ludzi, w tym młodzież i dzieci. O tym tragicznym wydarzeniu przypominają pomniki, tablice pamiątkowe oraz Muzeum Powstania Warszawskiego.
- 5 Most Świętokrzyski**
To jeden z nowoczesnych mostów łączących obie części Warszawy. Niedaleko mostu, na lewym brzegu Wisły, znajduje się pomnik warszawskiej Syrenki.
- 6 Centrum Nauki Kopernik**
Można tu między innymi przeprowadzać doświadczenia w różnych laboratoriach, sprawdzić, jak i dlaczego coś działa. Można też obejrzeć przedstawienie w Teatrze Robotycznym, gdzie aktorami są roboty.
- 7 Stadion Narodowy**
Został zbudowany przed mistrzostwami Europy w piłce nożnej, które odbyły się w Polsce i na Ukrainie w 2012 roku. Obecnie są organizowane na nim nie tylko zawody sportowe, lecz także koncerty, targi książek, wystawy, spektakle teatralne.

30 WARSZAWA

31

Strona: 30

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia, ramki z tekstem)

Strona: 31

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » historyczne stolice Polski
- » Warszawa jako stolica i największe miasto Polski

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » wskazanie na mapie kolejnych stolic Polski ze zwróceniem uwagi na przeniesienie stolicy z Krakowa do Warszawy – *кто podjął taką decyzję?, kiedy?*
- » realne lub wirtualne zwiedzanie interesujących obiektów w Warszawie
- » pisanie notatki o Warszawie z wykorzystaniem pytań: *Nad jaką rzeką leży Warszawa?, Jaki ma herb?, Od kiedy jest stolicą Polski?, Jakie najważniejsze urzędy znajdują się w Warszawie?, Które zabytki lub muzea chciałbyś zobaczyć?*
- » konkurs wiedzy o Warszawie – uczniowie losują pytania i odpowiadają na nie pisemnie, wygrywa osoba, która udzieliła najwięcej poprawnych odpowiedzi
- » test wiedzy o Warszawie i Mazowszu – test jednokrotnego wyboru
- » praca z planem miasta – zaznaczanie na planie miasta miejsc, obiektów przedstawionych w podręczniku lub zaznaczanie miejsc, które wg uczniów warto zobaczyć
- » odnalezienie na mapie Polski Warszawy oraz miejscowości, w której mieszkają uczniowie, określenie odległości między nimi (można skorzystać z map dostępnych w internecie)

Piktogramy:

- » **tablica:** *czteryście lat, jedenasteo listopada, Józef Piłsudski, Konstytucja trzeciego maja, król, sto dwadzieścia trzy lata niewoli, stolica, tysiąc dziewięćset czterdziestego piątego roku, tysiąc dziewięćset osiemnastego roku, tysiąc dziewięćset trzydziestego dziewiątego roku, tysiąc siedemset dziewięćdziesiątego pierwszego roku, Warszawa, wojna, wolność, zniszczenia, Zygmunt III Waza*

Tablica przedstawia opisane w tekście fakty z historii Warszawy wraz z datami.

- » **polecenia:** *Przeczytaj informacje i obejrzyj ilustracje w podręczniku*

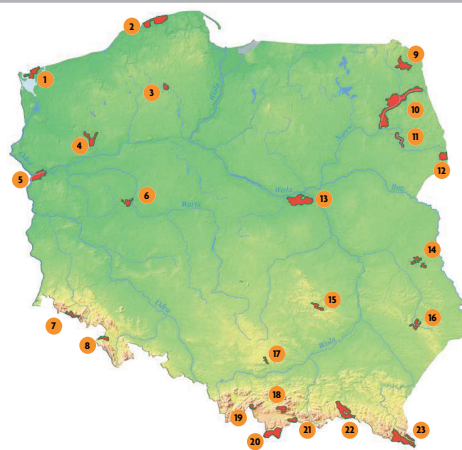
Parki narodowe w Polsce

Parki narodowe to miejsca, w których chronione są zagrożone wyginięciem rośliny i zwierzęta. Znajdują się w różnych regionach Polski. Na terenie parków narodowych działalność człowieka, np. turystyka, jest kontrolowana, tak aby nie szkodziła przyrodzie. Pieniński Park Narodowy jest najstarszym parkiem narodowym w Polsce. Został założony w 1932 roku. W Polsce są 23 parki narodowe.

Pieniński Park Narodowy – spływ Dunajcem.

- 1 Woliński Park Narodowy
- 2 Słowiński Park Narodowy
- 3 Park Narodowy „Stary Tucholskie”
- 4 Drawieński Park Narodowy
- 5 Park Narodowy „Ujście Warty”
- 6 Wielkopolski Park Narodowy
- 7 Karkonoski Park Narodowy
- 8 Park Narodowy Gór Stołowych
- 9 Wigierski Park Narodowy
- 10 Biebrzański Park Narodowy
- 11 Narwiański Park Narodowy

- 12 Białowiecki Park Narodowy
- 13 Kampinoski Park Narodowy
- 14 Poleski Park Narodowy
- 15 Świętokrzyski Park Narodowy
- 16 Roztoczański Park Narodowy
- 17 Ojcowski Park Narodowy
- 18 Gorczański Park Narodowy
- 19 Babiogórski Park Narodowy
- 20 Tatrzański Park Narodowy
- 21 Pieniński Park Narodowy
- 22 Magurski Park Narodowy
- 23 Bieszczadzki Park Narodowy

1. Przyjrzyjcie się mapie parków narodowych w Polsce. Dowiedzcie się, co przedstawiają ich znaki i dlaczego zostały wybrane. Który park narodowy powstał najwcześniej?
2. Podzielcie się na grupy i poszukajcie w różnych źródłach zdjęć, filmów i informacji o wybranym parku narodowym. Napiszcie notatki na ten temat.

Strona: 32

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Przyjrzyjcie się mapie parków narodowych w Polsce. Dowiedzcie się, co przedstawiają ich znaki i dlaczego zostały wybrane. Który park narodowy powstał najwcześniej?
2. Podzielcie się na grupy i poszukajcie w różnych źródłach zdjęć, filmów i informacji o wybranym parku narodowym. Napiszcie notatki na ten temat.

Strona: 33

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (tło)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » przyczyny zakładania parków narodowych
- » zadania parków narodowych
- » odpowiednie zachowanie na terenie parku narodowego
- » umiejętność wyszukiwania informacji
- » pisownia nazw parków narodowych wielką literą

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » dopasowywanie symboli parków narodowych do etykiet z nazwami
- » uzupełnianie zdań (pisownia nazw parków narodowych): *Salamandra jest symbolem..., Najbliżej Warszawy znajduje się...*
- » pisanie notatki na temat wybranego parku narodowego z uwzględnieniem informacji o: położeniu na mapie, roku założenia, powierzchni, roślinach/zwierzętach pod ochroną
- » układanie pytań do zdań, np.: *Pierwszy park narodowy powstał w 1932 roku – W którym roku powstał pierwszy park narodowy?, W Polsce są 23 parki narodowe – Ile jest w Polsce parków narodowych?*
- » uzupełnianie zdań (ćwiczenie argumentacji): *Chcę zobaczyć... Park Narodowy, ponieważ...*
- » stworzenie klasowego albumu „Najciekawsze parki narodowe w Polsce”
- » wymyślanie i zapisywanie zasad zachowania w parkach narodowych
- » odszukanie na mapie parku narodowego znajdującego się najbliżej miejsca zamieszkania uczniów, wyszukanie informacji na temat roślin i zwierząt żyjących w tym parku, zorganizowanie do niego wycieczki lub odwiedzenie jego strony internetowej

Piktogramy:

- » **tablica:** *chronić, czysty, miejsce na piknik, oglądać, park narodowy, pojemnik na śmieci, przyroda, ptaki, rośliny, strażnik parku, szlak, środowisko, środowisko naturalne, turysta, wędrować, wyrzucać, zwierzęta*

Wprowadzono pojęcia *turysta, strażnik parku, miejsce na piknik, chronić.*

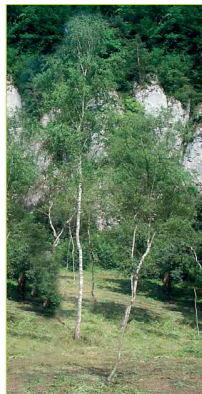
- » **polecenia:** *Przyjrzyjcie się mapie parków narodowych w Polsce, Co widzisz na znakach parków?, Dlaczego wybrano takie znaki?, Który park narodowy jest najdawniejszy?, Podzielcie się na grupy, Wybierzcie jeden park narodowy, Poszukajcie zdjęć, filmów i informacji o wybranym parku narodowym, Napiszcie notatkę o wybranym parku narodowym*

Dlaczego rośliny i zwierzęta trzeba chronić?

Niektóre zwierzęta i rośliny są bardzo rzadko spotykane. Jedną z przyczyn jest działalność człowieka, która powoduje niszczenie środowiska. Aby zapewnić możliwość przetrwania rzadkim roślinom i zwierzętom, chroni się je w specjalny sposób. Ochrona może być całkowita lub częściowa.

Ochrona całkowita roślin oznacza zakaz ich zbierania i niszczenia oraz zbierania ich owoców. Ochrona częściowa to możliwość zbierania roślin tylko w wyznaczonych rejonach lub po otrzymaniu odpowiedniego zezwolenia.

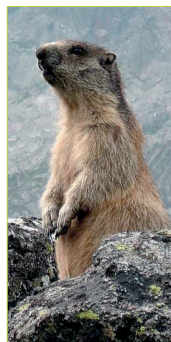
Mikolajek nadmorski rośnie na piaszczystych wydmach nadmorskich. Dzięki długim korzeniom dobrze znosi wiatr i suszę.

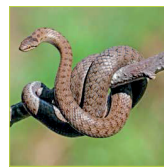
Mieczyk dachówkowaty rośnie na polanach, wilgotnych łąkach, w zarostach. Często zbiera się go dla pięknych kwiatów.

Brzoza ojkowska jest bardzo rzadko występującym drzewem. W Polsce zagrożona jest wyginieciem. Ma biały pień z nieluszczącą się korą i gałęzie dłuższe niż u innych brzoz.

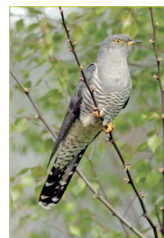
Zwierzęta zagrożone wyginieciem również są objęte całkowitą lub częściową ochroną. „Polska czerwona księga zwierząt” to dokument, w którym opisane są wszystkie żyjące w Polsce zwierzęta zagrożone wyginieciem.

Świstak tatrzański to górskie zwierzę, jedno z najrzadziej występujących w Polsce. Znajduje się pod ścisłą ochroną. Jego nazwa pochodzi od dźwięków, które wydaje (świsztania).

Gniewosz plamisty to niejadowity wąż. Żyje w miejscach suchych i silnie nasłonecznionych.

Kukulka to ptak wędrowny, wydaje charakterystyczny dźwięk (kukanie). Podrzuca swoje jaja do gniazd innych ptaków, które wychowują jej młode.

1. Jakie informacje zapisane są w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” i w „Polskiej czerwonej księdze roślin”?
2. Co zagraża roślinom i zwierzętom w twojej okolicy?
3. Przedstawie w formie plakatu zwierzęta i rośliny objęte w Polsce ochroną.

Strona: 34

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 35

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Dowiedzcie się, jakie informacje zapisane są w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” i w „Polskiej czerwonej księdze roślin” oraz kto opracowuje te książki. Zwróćcie uwagę, że co kilka lat zmieniają się zapisy w obu księgach. Jak myślicie, dlaczego?
2. Porozmawiajcie o tym, jakie niebezpieczeństwa zagrażają roślinom i zwierzętom w waszej okolicy.
3. Poszukajcie, np. w internecie lub atlasie, innych niż przedstawione w podręczniku zwierząt i roślin objętych w Polsce ochroną. Dowiedzcie się, dlaczego są chronione. Zaprezentujcie to, czego się dowiedzieliście, kolegom i koleżankom w klasie.

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » przyczyny powstania „Polskiej czerwonej księgi zwierząt” i „Polskiej czerwonej księgi roślin”
- » umiejętność wyszukiwania informacji
- » umiejętność prezentacji przygotowanej pracy

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » przygotowanie po 5 ilustracji roślin i zwierząt chronionych, nauczenie się na pamięć ich nazw
- » opisanie wyglądu jednego chronionego zwierzęcia i jednej chronionej rośliny
- » omówienie zachowania w miejscach występowania roślin i zwierząt chronionych
- » zapisanie zdań wykrzyknikowych określających, jak chronić rośliny i zwierzęta, np.: *Nie krzycz w lesie!*, *Nie deptaj roślin w lesie!*
- » zamiana zdań rozkazujących na zdania oznajmujące (z dodatkową argumentacją), np.: *Nie krzycz w lesie, bo to płoszy zwierzęta...*
- » udostępnienie uczniom do obejrzenia „Polskiej czerwonej księgi zwierząt” oraz „Polskiej czerwonej księgi roślin”
- » wykonanie w grupach plakatów dotyczących ochrony środowiska z podziałem na kategorie: zwierzęta, ptaki, rośliny; uczniowie wypisują, jak należy chronić każdą kategorię, np.: *dokarmiaj zwierzęta zimą, nie hałasuj w lesie, chodź ze swoimi domowymi zwierzętami do weterynarza, nie płośz ptaków, nie niszczy gniazd, chodź po wyznaczonych ścieżkach, nie łam gałęzi...*

Piktogramy:

- » **tablica:** *bóbr, chronić, dokarmiać, gniewosz, kukulka, nie polować, nie ścinać, nie zrywać, park narodowy, pomagać, ptak pod ochroną, roślina pod ochroną, środowisko naturalne, świstak, wilk, zanieczyszczenie środowiska, zwierzę pod ochroną, zwierzęta, żubr*

Tablica zawiera symbole zwierząt chronionych opisanych w tekście oraz symbole ogólne *ptak pod ochroną, zwierzę pod ochroną, roślina pod ochroną* oraz obowiązujące zakazy.

- » **polecenia:** *Jakie informacje zapisane są w „Polskiej czerwonej księdze roślin”? Co zagraża roślinom i zwierzętom w twojej okolicy? Jakie zwierzęta i rośliny są w Polsce pod ochroną?*

Strofy o wiosnie

Hanna Łochocka

Wiosenne pytania

Ile wiosna ma głosów
i podśpiewów, i kwieci,
gwizdu drożdów i kosów,
i zielonych nut – ile?

Szepce ciepłym podmuchem,
szemrze brzozą nad płotem,
piszczy z ptaszkiem – maluchem,
brzmi bocianim klekotem.

Ile wiosna barw rodzi,
ile blasków, odcieni,
gdy błękitem z chmur schodzi
i w kałużach się mieni?

W kasztanowym jest paku,
w sadzie bielą się chyli,
witrażki nad łąką
kładzie w skrzydła motyli.

Ile wiosna ma woni,
jakim wiatrem powiewa?
Pachnie płatkami jabłoni,
co różowi się w drzewach.

Świeżą trawą, strumieniem,
kaczeńcami na łące?
Pachnie światłem czy cieniem?
Kropłą deszczu czy słońcem?

36 STROFY O WIOŚNIE

Joanna Kulmowa

Wiosenny wietrzyk

Mały wietrzyk wiosenny
ledwie w drzewach zaszumi,
ledwie w krzakach zamruczy.
Jeszcze gwizdać nie umie,
jeszcze się uczy.
Znalazł szczyrbę w płocie – zaświstał.
Znalazł listki – zapiał na listkach.
Czasem w suchych gałęziach zatrzęszczy.
Czasem nuci, gdy zagra mu deszcz.
Albo szemrze w zeszlazłej trawie.
Albo szepce tak, że milczy prawie.
Ludzie mówią wtedy: nie ma wietrzyka.
A on jest.
Tylko słucha słowika.

Tadeusz Kubiak

Niby obłoki

Popatrz w górę,
wysoko,
przypatrz się dobrze
obłokom.

Te są podobne
do koni.
Kto na nich ewaluje,
goni?

Inne – podobne są
domom.
Kto mieszka w nich –
nie wiadomo.

A jeszcze inne
jak pianka,
jak bita, śnieżna
śmietanka.

Nie wiemy, kto pije
rano
ciepłe kakao
z tą pianą...

Nagle powiało.
Wiatr! Wiatr!

Domy rozwiało.
Piankę rozwiało.
Konie pognało
w świat.

37

Strona: 36

Adaptacje graficzne:

» zmieniono wielkość wybranych elementów ilustracji (tło)

Strona: 37

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » wiersz jako forma wypowiedzi
- » trudność wierszy, zwłaszcza dla dzieci z głęboką wadą słuchu
- » określenie nastroju wiersza
- » przypomnienie daty rozpoczęcia wiosny, przypomnienie miesięcy przypadających na tę porę roku

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » przygotowanie metryczek wierszy
- » zilustrowanie wiersza Tadeusza Kubiaka „Niby obłoki”
- » wyszukanie pytań w tekście wiersza Hanny Łochockiej „Wiosenne pytania”:
Ile wiosna ma głosów?, Ile wiosna barw rodzi?, Ile wiosna ma woni?
- » wyszukanie w tekście wiersza Hanny Łochockiej wyrazów określających dźwięki, kolory i zapachy
- » omówienie ilustracji – *Jakimi kolorami malowana jest wiosna?*
- » malowanie kartonów w kolorach wiosny, jesieni, lata i zimy
- » rysowanie, jak zmienia się wygląd drzewa w każdej porze roku
- » rozmowa na temat wiosny, zmian zachodzących w przyrodzie i wyglądzie najbliższej okolicy

Piktogramy:

- » **tablica:** autor, ciepło, cieszyć się, długo, dzień, gniazdo, kwiaty, kwitnący sad, kwitnąc, obłoki, ptaki, rosnąc, słonecznie, śpiewać, wiersz, wietrzyk, wiosna

Tablica zawiera symbole atrybutów wiosny.

- » **polecenia:** Przeczytaj wiersze o wiosnie

1. Przeczytaj notatkę kronikarską. Odpowiedz na pytania.

- Kto, kiedy i gdzie był na wycieczce?
 Jaki cel miała wycieczka?
 Co udało się dzieciom zobaczyć?
 W jaki sposób dzieci udokumentowały wycieczkę?

Dzisiaj, czyli 21 kwietnia, całą klasą wybraliśmy się na spacer do parku. Są w nim miejsca, które odwiedzamy systematycznie od trzech lat. Ostatni raz byliśmy tu na początku marca. Naszym celem było zauważenie różnych zmian, które zaszły w przyrodzie.

Obserwowaliśmy drzewa i krzewy. Sprawdzaliśmy, co się dzieje w mrowisku. Słuchaliśmy śpiewu ptaków. Oglądaliśmy kwitnące już wiosenne kwiaty: tulipany i żonkile. Udało nam się zobaczyć biegające po gałęziach drzew dwie wiewiórki. Jak zwykle robiliśmy zdjęcia. W trakcie wycieczki nauczyliśmy się obserwować, czyli uważnie przyglądać się wszystkiemu. Do pomocy przygotowaliśmy notatkę kronikarską oraz wystawę zdjęć.

ZWRÓĆ UWAGĘ

Notatka kronikarska to krótki tekst o charakterze informacyjnym, opisujący jakieś wydarzenie. Żeby napisać notatkę, warto sobie zadać pytania:
 Kto, kiedy i gdzie...?
 W jakim celu...?
 Co zobaczyliśmy?
 Co się wydarzyło?
 Jak się zakończyło?

2. Opowiedz, co ciekawego ostatnio zaobserwowałaś/zaobserwowałeś na spacerze.
 3. Jaki powinien być dobry obserwator?
 4. Przygotuj notatkę o dowolnym wydarzeniu, które miało miejsce w twojej klasie lub szkole.
 5. Podziel wyrazy na dwie rodziny wyrazów.

kronika   notes   notuje   notatnik
 kronikarska   zanotować   kronikarz

6. Uzupełnij tabelkę podanymi wyrazami.

spacer • ciekawa • siedem • obserwowaliśmy • cicho • spokojnie • zauważyliśmy
 ptaki • drzewa • śpiewały • chłopcy • dziewczynki • dwadzieścioro pięcioro
 przyjemna • zielone • piąty • dwudziestego pierwszego • mrowisko • pięknie
 cieszyliśmy się • wiosenna • wesoło • wiewiórki • słuchaliśmy

Rzeczowniki kto? co?	Czasowniki co robi? co się z kimś (z czymś) dzieje?	Przymiotniki jaki? jakie? jakiej?	Przysłówki jak?	Liczebniki ile? ilu? który? która?

Strona: 38

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Przeczytajcie notatkę kronikarską, a następnie odpowiedzcie na pytania.

Strona: 39

Teksty poleceń przed adaptacją:

2. Opowiedzcie, co ciekawego udało wam się ostatnio zaobserwować.
 3. Wymieńcie cechy, którymi powinien odznaczać się dobry obserwator.
 4. Przygotujcie notatkę o dowolnym wydarzeniu, które miało miejsce w waszej klasie lub szkole.
 5. Wyodrębnijcie dwie rodziny wyrazów.
 6. Przyporządkujcie do pięciu grup wyrazy związane z wycieczką.

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » pytania ułatwiające uczniom ze SPE pracę z tekstem i umożliwiające opowiadanie treści własnymi słowami (por. pytania w zadaniu 1)
- » dzieci, które nie piszą ręcznie, mogą mieć poważne problemy z przeczytaniem notatki z podręcznika, należy przygotować tekst z innym krojem czcionki
- » różne formy wypowiedzi
- » umiejętność samodzielnego formułowania wypowiedzi ustnych i pisemnych

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » podpisywanie ilustracji zdaniami z tekstu
- » opisanie w formie notatki kronikarskiej dnia wolnego spędzonego z rodzicami
- » układanie zdań z wyrazów z zadania 6
- » pisanie notatki z wymyślnego wydarzenia, opisywanie jego przebiegu i zakończenia (pomocne mogą być pytania ze strony 38)

Piktogramy:

- » **tablica:** drzewa, fotografować, Gdzie?, Jak?, Kiedy?, klasa trzecia a, krzewy, Kto?, kwiaty, lornetka, mrowisko, notatka, notować, obserwować, pani Ania, park, ptaki, słuchać, szkło powiększające, wiewiórki, wiosna, zaulek słówek, zmiana

Tablica odnosi się do obserwacji w parku. Warto przypomnieć uczniom symbol *zmiana*.

- » **polecenia:** Przeczytaj notatkę, Odpowiedz na pytania, Opowiedz, co ciekawego zaobserwowałaś/zaobserwowałeś ostatnio na spacerze, Jaki powinien być dobry obserwator?, Napisz notatkę o ważnym wydarzeniu w twojej klasie lub szkole, Podziel wyrazy na dwie rodziny wyrazów, Uzupełnij tabelkę

Anna Onichimowska

Marzenie Juana

Juana¹ budzi płacz Conchity² – to jego młodszą siostrę. Oprócz niej ma jeszcze czworo rodzeństwa. Najstarszy brat, Carlos³, ma osiemnaście lat. Juan marzy o tym, żeby kiedyś być taki jak on. Żeby jemu też tak się udało. Marzy, pastując buty na ulicy. Chodzi do szkoły, a potem – prosto po lekcjach – biegnie zawsze w to samo miejsce, pod platanem⁴, żeby mieć trochę cienia, i rozkłada swój warsztat. Czasem udaje mu się wyczyścić sześć par butów, a czasem tylko jedną. Wtedy mama jest smutna, a tato powtarza, że syn powinien rzucić szkołę, bo tylko traci w niej cenny czas.

– A Carlos?! – krzyczy wtedy Juan i na jakiś czas ma spokój.

Carlos się uparł, skończył szkołę i teraz sam uczy dzieci, w górach. Te góry to Andy, najwyższy łańcuch górski Ameryki Południowej. Jest jedynym nauczycielem w swojej wiosce, uczy wszystkich przedmiotów: hiszpańskiego, matematyki i przyrody. Rodzina jest z niego bardzo dumna.

Czasem Juan ma wyrzuty sumienia, bo bardzo brakuje im pieniędzy, a gdyby pastował buty od rana, mógłby zarobić więcej. Jego bracia myją szyby samochodów, które zatrzymują się na światłach. A najbliższy przyjaciel, Pedro, często ucieka ze szkoły nie po to, żeby pracować, ale żeby kopać piłkę. Szmacianą, z innymi chłopakami, którzy marzą o karierze piłkarza. Futbol w Peru, podobnie jak w innych krajach Ameryki Południowej, jest bardzo popularny.

¹czytaj: huana.
²czytaj: koncitty.
³czytaj: karlos.
⁴platan – duże drzewo liściaste rosnące między innymi w Ameryce Południowej.

W takich domach jak te na zdjęciu żyją mieszkańcy biedniejszych dzielnic stolicy Peru, Limy.

Juan też lubi grać w piłkę, ale nie ma na to czasu. Myśli o tym wszystkim, dobierając kolor pasty do buta, który przed nim stoi. Nad butem widzi cieniutką skarpetkę, potem szare spodnie, a kiedy decyduje się spojrzeć w górę – pana w słomkowym kapeluszu, białej koszuli i krawacie. Obok niego stoi chłopiec, mniej więcej w wieku Juana. „On na pewno nie musi pracować” – myśli Juan i robi mu się smutno. Bo w Limie są też piękne dzielnice i są dzieci, którym niczego nie brakuje. „Na pewno nigdy nie byłeś w takim domu jak nasz” – Juan marszczy brwi. W domu z blachy i dykty. Bez wody i prądu.

– Jak masz na imię? – pyta Juana pan. Jeszcze żaden klient go o to nie pytał. Ani o to, gdzie mieszka. Ani o to, czy chodzi do szkoły. Ani czy lubi się uczyć.

Juan dostaje dwa razy tyle pieniędzy co zwykle. A chłopiec daje mu długopis. Szkoły są bezpłatne, ale już za zeszyty, ołówki i obowiązkowe mundurki trzeba płacić. Długopis to dobry prezent.

Katedra w najstarszej części Limy.

Strona: 40

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 41

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » zjawisko niesprawiedliwości społecznej (zwłaszcza sytuacja dzieci) oraz rozwarstwienia społecznego – na świecie i w Polsce
- » nierówność i niesprawiedliwość nigdy nie są zawinione przez dzieci
- » warunki życia dzieci w różnych krajach
- » rola edukacji w życiu człowieka
- » trudność i długość tekstu

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » wyjaśnianie wszystkich niezrozumiałych wyrazów i wyrażeń (praca z fragmentami tekstu)
- » wyszukiwanie odpowiedzi na pytania: *Co robi Juan po lekcjach?, Co robi pucybut?, Dlaczego Juan pracuje?, Co robią bracia Juana?*
- » wyszukanie opisu domu Juana – *Czy znasz dzieci, które mieszkają w takim domu?*
- » wskazanie na mapie kraju i miasta, w których mieszka Juan
- » odpowiadanie na pytania: *Czy Peru jest daleko, czy blisko Polski?, Jak można dostać się do Peru?, Wybierz środki lokomocji i wyznacz trasę z Warszawy do Limy*

Piktogramy:

- » **tablica:** *Ameryka Południowa, bez światła, bez wody, biedny, brat, być, chcieć, chodzić do szkoły, czyścić buty, dom, grać w piłkę, Juan, Lima, marzyć, musieć, myć szyby, nauczyciel, Peru, pracować, rodzina, uczyć się, ulica*

Tablica odnosi się do pierwszej części opowiadania o Juanie, opisującej jego aktualną sytuację. Wprowadzono symbole: *czyścić buty, myć szyby, bez światła, bez wody.*

- » **polecenia:** *Przeczytaj opowiadanie o Juanie*

Anna Onichimowska

Marzenie Juana

Juana¹ budzi płacz Conchity² – to jego młodsza siostra. Oprócz niej ma jeszcze czworo rodzeństwa. Najstarszy brat, Carlos³, ma osiemnaście lat. Juan marzy o tym, żeby kiedyś być taki jak on. Zęby jemu też tak się udało. Marzy, pastując buty na ulicy. Chodzi do szkoły, a potem – prosto po lekcjach – biegnie zawsze w to samo miejsce, pod platanem⁴, żeby mieć trochę cienia, i rozkłada swój warsztat. Czasem udaje mu się wyczyścić sześć par butów, a czasem tylko jedną. Wtedy mama jest smutna, a tato powtarza, że syn powinien rzucić szkołę, bo tylko traci w niej cenny czas.

– A Carlos?! – krzyczy wtedy Juan i na jakiś czas ma spokój.
Carlos się uparł, skończył szkołę i teraz sam uczy dzieci, w górach. Te góry to Andy, najwyższy łańcuch górski Ameryki Południowej. Jest jedynym nauczycielem w swojej wiosce, uczy wszystkich przedmiotów: hiszpańskiego, matematyki i przyrody. Rodzina jest z niego bardzo dumna.

Czasem Juan ma wyrzuty sumienia, bo bardzo brakuje im pieniędzy, a gdyby pastował buty od rana, mógłby zarobić więcej. Jego bracia myją szyby samochodów, które zatrzymują się na świątlach. A najbliższy przyjaciel, Pedro, często ucieka ze szkoły nie po to, żeby pracować, ale żeby kopać piłkę. Szmaciana, z innymi chłopakami, którzy marzą o karierze piłkarza. Futbol w Peru, podobnie jak w innych krajach Ameryki Południowej, jest bardzo popularny.

¹czytaj: huana.
²czytaj: koncitty.
³czytaj: karlos.
⁴platan – duże drzewo liściaste rosnące między innymi w Ameryce Południowej.

W takich domach jak te na zdjęciu żyją mieszkańcy biedniejszych dzielnic stolicy Peru, Limy.

Juan też lubi grać w piłkę, ale nie ma na to czasu. Myśli o tym wszystkim, dobierając kolor pasty do buta, który przed nim stoi. Nad butem widzi cieniutką skarpetkę, potem szare spodnie, a kiedy decyduje się spojrzeć w górę – pana w słomkowym kapeluszu, białej koszuli i krawacie. Obok niego stoi chłopiec, mniej więcej w wieku Juana. „On na pewno nie musi pracować” – myśli Juan i robi mu się smutno. Bo w Limie są też piękne dzielnice i są dzieci, którym niczego nie brakuje. „Na pewno nigdy nie byłeś w takim domu jak nasz” – Juan marszczy brwi.

W domu z blachy i dykty. Bez wody i prądu.
– Jak masz na imię? – pyta Juana pan.

Jeszcze żaden klient go o to nie pytał. Ani o to, gdzie mieszka. Ani o to, czy chodzi do szkoły. Ani czy lubi się uczyć.

Juan dostaje dwa razy tyle pieniędzy co zwykle. A chłopiec daje mu długopis. Szkoły są bezpłatne, ale już za zeszyty, ołówki i obowiązkowe mundurki trzeba płacić. Długopis to dobry prezent.

Katedra w najstarszej części Limy.

Strony: 40–41

Tekst zaadaptowany:

Marzenie Juana

Juan mieszka w Limie, stolicy Peru. Ma pięcioro rodzeństwa. Juana budzi płacz Conchity. Najstarszy brat, Carlos, ma osiemnaście lat. Juan marzy o tym, żeby kiedyś być taki jak on. Carlos skończył szkołę i teraz jest nauczycielem w wiosce w Andach. Andy to najwyższy łańcuch górski Ameryki Południowej. Carlos jest jedynym nauczycielem w wiosce i uczy wszystkich przedmiotów: hiszpańskiego, matematyki i przyrody. Rodzina jest z niego bardzo dumna. Juan marzy, żeby jemu też tak się udało.

Na razie chodzi do szkoły, a po lekcjach biegnie pastować buty. Zawsze w to samo miejsce, pod platanem, żeby mieć trochę cienia, i tam rozkłada swój warsztat. Czasem udaje mu się wyczyścić sześć par butów, a czasem tylko jedną. Wtedy mama jest smutna, a tato powtarza, że syn powinien rzucić szkołę, bo tylko traci w niej cenny czas.

– A Carlos?! – krzyczy wtedy Juan i na jakiś czas ma spokój.

Czasem Juan ma wyrzuty sumienia, bo bardzo brakuje im pieniędzy, a gdyby pastował buty od rana, mógłby zarobić więcej. Jego bracia myją szyby samochodów, które zatrzymują się na świątlach. A najbliższy przyjaciel, Pedro, często ucieka ze szkoły żeby kopać piłkę. Szmaciana, z innymi chłopakami, którzy marzą o karierze piłkarza. Piłka nożna jest w Peru bardzo popularna.

Juan też lubi grać w piłkę, ale nie ma na to czasu. Myśli o tym wszystkim podczas pracy. Pewnego dnia Juan pastował buty pana, który przyszedł z chłopcem mniej więcej w wieku Juana. Juan pomyślał smutno: „On na pewno nie musi pracować. Na pewno nigdy nie był w takim domu jak nasz. W domu z blachy i dykty. Bez prądu i wody.” – Juan wie, że w Limie są też piękne dzielnice a w nich dzieci, którym niczego nie brakuje.

– Jak masz na imię? – pyta Juana pan.

Jeszcze żaden klient go o to nie pytał. Ani o to, gdzie mieszka. Ani o to, czy chodzi do szkoły. Ani czy lubi się uczyć.

Juan dostaje dwa razy tyle pieniędzy co zwykle. A chłopiec daje mu długopis. Długopis to dobry prezent. Szkoły są bezpłatne, ale już za zeszyty, ołówki i obowiązkowe mundurki trzeba płacić.

Dwa tygodnie później rodzina z Polski proponuje rodzinie Juana adopcję serca. Pan, któremu Juan czyścił buty, był z fundacji zajmującej się wyszukiwaniem dzieci, które chcą się uczyć, ale są z biednych rodzin. Znajduje też ludzi, którzy chcą płacić za naukę biednych dzieci.

Rodzina, która pomaga Juanowi, mieszka nad morzem, w małym miasteczku. Juan ogląda z wypiekami na policzkach zdjęcie białego domu z czerwonym dachem, przed którym w ogródku bawi się dziewczynka z psem. „Może ją kiedyś poznam” – myśli.

Na razie wysłała jej w prezencie bransoletkę z koralików, którą zrobiła mama. I swoje zdjęcie, w szkolnym mundurku, które zrobił Carlos, kiedy przyjechał do nich w odwiedziny.

Carlos powiedział wtedy młodszemu bratu: – Wykorzystaj swoją szansę. I opowiedział o szkole w górach, w której pracuje. Niektóre dzieci w czasie zbiorów nie przychodzą do szkoły, bo pracują razem z rodzicami. – Ledwie ich czegoś nauczę, zaraz zapominają – wzdycha Carlos. – Najgorsze jest to, że tak jest w całej Ameryce Południowej. Są miliony dzieci pracujących jak dorośli.

„Trzeba to zmienić” – myśli Juan. Nie wie jeszcze jak, ale przecież musi być jakiś sposób. „Będę się uczyć, żeby się dowiedzieć, jak zmienić świat na lepszy” – postanawia.

Chciałby o tym wszystkim opowiedzieć dziewczynce z dalekiej Polski. Wie już, gdzie ten kraj jest na mapie, znalazł nawet miasteczko nad morzem. Rysuje swój domek z blachy i domek swoich marzeń. Rysuje dzieci, które pracują, i chłopca czytającego z uśmiechem książkę. Ten chłopiec podobny jest trochę do niego i trochę do tego, od którego dostał długopis. Bo tamten chłopiec też pewnie lubi czytać, tak jak on. Może kiedyś się jeszcze spotkają, jak będą starsi? Może nawet wspólnie będą pracować nad tym, żeby wszystkie dzieci na całym świecie nie były głodne, mogły się bawić i uczyć? A potem wkłada rysunek do koperty, starannie pisze adres i idzie na pocztę. Na znaczek i kopertę zarobił sam, pastując buty.

Dwa tygodnie później rodzina z Polski proponuje rodzinie Juana adopcję serca. Pan, któremu Juan czyścił buty, był z fundacji zajmującej się wyszukiwaniem dzieci, które chcą się kształcić, ale są z biednych rodzin. Znajduje też ludzi, którzy mają ochotę za to płacić.

Rodzina, która pomaga Juanowi, mieszka nad morzem, w małym miasteczku. Juan ogląda z wypiekami na policzkach zdjęcie białego domku z czerwonym dachem, przed którym w ogródku bawi się dziewczynka z psem. „Może ją kiedyś poznam” – myśli. Na razie wysła jej w prezencie bransoletkę z koralików, którą zrobiła mama. I swoje zdjęcie, w szkolnym mundurku, które pstryknął Carlos, kiedy przyjechał do nich w odwiedziny.

– Wykorzystaj swoją szansę – mówi młodszemu bratu. I opowiada o szkole, w której uczy. Niektóre dzieci pojawiają się i znikają, kiedy na przykład są zbiory. Wówczas każde ręce, nawet te najmniejsze, potrzebne są do pracy. – Ledwie ich czegoś nauczę, zaraz zapominają. – Carlos wzdycha. – Najgorsze, że tak jest w całej Ameryce Południowej. Miliony dzieci, które pracują jak dorośli.

„Trzeba to zmienić” – myśli Juan. Nie wie jeszcze jak, ale przecież musi być jakiś sposób. „Będę się uczyć, żeby się dowiedzieć, jak zmienić świat na lepszy” – postanawia. Bo łatwiej ślęczyć nad lekcjami, kiedy się ma jakiś cel.

Widok na Limę z lotu ptaka.

Chciałby o tym wszystkim opowiedzieć dziewczynce z dalekiej Polski. Wie już, gdzie ten kraj jest na mapie, znalazł nawet miasteczko nad morzem. Po namyśle rezygnuje z pisania listu. Zamiast niego rysuje swój domek z białych i domek swoich marzeń. Rysuje dzieci, które pracują, i chłopca czytającego z uśmiechem książkę. Ten chłopiec podobny jest trochę do niego i trochę do tego, od którego dostał długopis. Bo tamten też pewnie lubi czytać, tak jak on. Może kiedyś się jeszcze spotkają, jak będą starsi? Może nawet wspólnie będą pracować nad tym, żeby wszystkie dzieci na całym świecie nie były głodne, mogły się bawić i uczyć? A potem wkłada rysunek do koperty, starannie pisze adres i idzie na pocztę. Na znaczek i kopertę zarobił sam, pastując buty.

Chłopcy grający w piłkę na ulicy miasta Iquitos (czytaj: ikitos) leżącego nad rzeką Amazonką.

Dzieci w tradycyjnych strojach peruwiańskich.

Dzieci, mieszkańcy jednej z pływających wsi zbudowanych z trzciny na jeziorze Titicaca (czytaj: titikaka), podczas odrabiania lekcji.

1. Jak wygląda życie Juana i innych dzieci w Limie? Poszukaj odpowiednich fragmentów opowiadania.
2. Jakie marzenia i plany miał Juan? Jak mógłby je zrealizować?
3. Napiszcie wspólnie list do Juana.
4. Na czym polega adopcja serca? Wskaż fragment mówiący o adopcji serca.

Strona: 42

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 43

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Porozmawiajcie o tym, jak wygląda życie Juana i innych dzieci w Limie. Swoje wypowiedzi poprzyjcie odpowiednimi fragmentami opowiadania.
2. Jakie marzenia i plany ma Juan? Zastanówcie się w grupach, jak mogłoby się zrealizować marzenie chłopca: „Może kiedyś się jeszcze spotkają, jak będą starsi? Może nawet wspólnie będą pracować nad tym, żeby wszystkie dzieci na całym świecie nie były głodne, mogły się bawić i uczyć?”
3. Napiszcie wspólnie list do Juana.
4. Wskażcie fragment mówiący o adopcji serca. Zastanówcie się, czym ona jest. Zdobądźcie więcej informacji na ten temat.
5. Odszukajcie w tekście wyrazy będące liczebnikami.

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » znaczenie pomagania innym (dlaczego warto to robić?)
- » pomoc humanitarna (zarówno w kraju, jak i na świecie)

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » wyjaśnienie nieznanymi zwrotów i wyrazów
- » na podstawie tekstu porównanie życia Juana i jego rówieśników z życiem rówieśników w Polsce (tematy: *dom, czas po lekcjach, praca, marzenia*)
- » powtórzenie zasad pisania listu

Piktogramy:

- » **tablica:** *adres, chłopiec, dziewczynka, fundacja, korespondować, list, mężczyzna, nauka, opłacać, osoba, Polska, pomagać, robić zdjęcia, rozmawiać, rysunki, szukać, wkładać, zdjęcia, znajdować*

Tablica odnosi się do drugiej części opowiadania, gdy Juan uzyskuje pomoc. Nowe symbole: *fundacja, korespondować*.

- » **polecenia:** *Co wiesz o Juanie i innych dzieciach w Limie?, Wskaż fragmenty tekstu, w których opisane jest, co robi Juan, Jakie marzenia i plany ma Juan?, Napiszcie list do Juana*

Podróże z Obieżyświatem

Ameryka Południowa

Ameryka Południowa to kontynent, który leży na południe od Ameryki Północnej i jest z nią połączony wąskim pasmiskiem lądu. W Ameryce Południowej znajdują się Andy. Andy to najdłuższy na świecie łańcuch górski.

Na tym kontynencie szczególnie zainteresowały nas przyroda i niezwykle krajobrazy, a także państwa leżące w tej części świata.

GRUPA II

• Poznajemy zwierzęta.

Piranie to drapieżne ryby żyjące w Amazonce.

Kondory wielkie to ogromne ptaki żywiące się mięsem martwych zwierząt. Żyją w Andach.

Legwany z Galapagos to roślinozerne jaszczurki żyjące na wyspach Galapagos. Legwany są zagrożone wyginieciem.

Mrówkojady to ssaki żywiące się owadami, głównie mrówkami i termitami. Mają wydłużony ryj i długi, lekki język oraz potężne pazury.

GRUPA I

• Szukamy ciekawych krajobrazów w Ameryce Południowej.

Amazonka to najszersza i największa rzeka na świecie. Na ogromnych obszarach Niziny Amazonki rosną wilgotne lasy tropikalne, które dostarczają mieszkańcom Ziemi wyjątkowo dużo tlenu.

W Rio de Janeiro (czytaj: rijo de żanejro) w Brazylii można podziwiać ogromny, wznoszący się nad miastem posąg Chrystusa. Miasto znane jest także z hucznych obchodów zakończenia karnawału oraz z turniejów sportowych, np. piłkarskich i olimpijskich.

Machu Picchu (czytaj: maczu pikczu) to najlepiej zachowane miasto Inków, dawnych mieszkańców Peru i kilku innych krajów Ameryki Południowej.

pustynia Atakama

GRUPA III

• Szukamy odpowiedzi na pytania dzieci z Klubu Pytalskich.

*Jakie państwa leżą w Ameryce Południowej?
Jak nazywa się największe państwo Ameryki Południowej?
Czy to prawda, że źródła rzeki Amazonki odkrył Polak?
Dlaczego pustynia Atakama uznawana jest za najbardziej suchą na Ziemi?
W których krajach Ameryki Południowej znajdują się wulkany?*

44 **PODRÓŻE Z OBEJŻYŚWIATEM...**

45

Strona: 44

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 45

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ i wielkość wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » określanie położenia na mapie
- » trudności uczniów z móżgowym porażeniem dziecięcym w posługiwaniu się mapą (wskazana pomoc)
- » pisownia nazw geograficznych wielką literą
- » rozbudzanie ciekawości uczniów

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » przypomnienie nazw kontynentów, zaznaczenie na mapie tych, które dzieci już poznały
- » określanie kierunków świata na mapie świata i na mapie Ameryki Południowej, np.: *Andy leżą na ... Ameryki*
- » wskazanie na mapie świata Ameryki Południowej i określenie odległości do Europy (*Czym można dostać się z Europy do Ameryki Południowej?*)
- » zaznaczenie na mapie konturowej miejsc, o których mowa w podręczniku
- » stworzenie tabelki na wzór gry w inteligencję (kategorie: państwa, miasta, rzeki, zwierzęta, ciekawostki) – uzupełnianie tabelki informacjami z podręcznika i mapy
- » układanie pytań do treści zawartych w tabelce (w formie konkursu zespołowego)
- » uzupełnianie zdań brakującymi informacjami
- » wykonanie gazetki ściennej

Piktogramy:

- » **tablica:** Amazonka, Ameryka Południowa, Andy, ciekawostki, grupa druga, grupa pierwsza, grupa trzecia, informacje, kondor, krajobrazy, lama, lasy tropikalne, legwan, miasta, mrówkojad, pytania, zbierać, zwierzęta

W tablicy (w układzie poziomym) przedstawione zostały aktywności trzech grup.

- » **polecenia:** *Przeczytaj informacje i obejrzyj ilustracje w podręczniku*

Marcin Brykczyński

Odkrywczy

Lądowy handel z Dalekim Wschodem niejedną musiał zwałzać przeszkodę, gdy długą drogą, przez świat nieznaną, szli dzielni kupcy i karawany. Więc by uniknąć ciągłych zagrożeń, poszukiwano drogi przez morze.

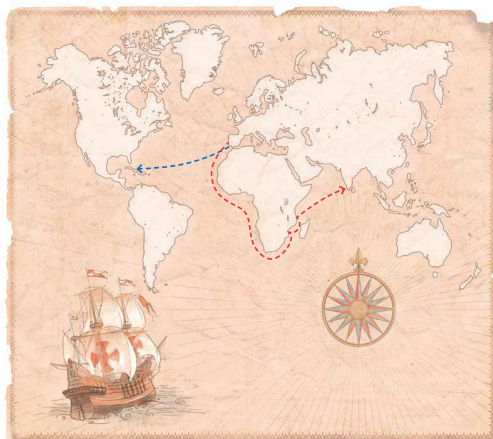
Pośród odkrywców Kolumb zasłynął tym, że na zachód odważnie płynął, wierząc, że ludzie właśnie tą drogą szybciej do Azji dopłynąć mogą. Stąd potem, z mapą ówczesną zgodnie, twierdził, że odkrył Indie Zachodnie.

Vasco da Gama, żeglarz wspaniały, ląd afrykański opłynął cały i niebawem dostąpił sławy, przywożąc z Indii cenne przyprawy. Ich śladem poszło mnóstwo żeglarzy, bo o bogactwie każdy z nich marzył.

Poznane lądy odkrywcy śmieli w niedługim czasie opanowali, tworząc kolonie na całym globie, by ich bogactwa przywłaszczyc sobie i zdominować podbite kraje swoją kulturą i obyczajem.

Płynęły statki jak karawany, wioząc zdobycze z krain nieznanych: przyprawy, złoto, drogic kamienie, różne zwierzęta – dziwne szalenie – i mnóstwo roślin wielkiej urody, które dziś zdołały nasze ogrody.

¹czytaj: wasko.

Niezwykłych odkryć docenić rolę można też w kuchni oraz przy stole, jedząc ziemniaki, pijąc kakao, smakując potraw pysznych niemało, które nam dzisiaj na co dzień służą dzięki odkrywcom i ich podróżom.

Dziesiątki wypraw przez długie lata dały nam szansę poznania świata, w którym jest zawsze coś do odkrycia, a na odkrycia nie szkoda życia, bo, jak to odkryć zdołacie sami, wszyscy możemy być odkrywami...

← wyprawa Krzysztofa Kolumba w 1492 roku
→ wyprawa Vasco da Gama w latach 1497–1498

NOTKA BIOGRAFICZNA

Krzysztof Kolumb

(żył w latach 1451–1506)

– włoski żeglarz i odkrywca. Szukał najkrótszej drogi morskiej do Indii. W 1492 roku wypłynął z Hiszpanii i dotarł między innymi na Kubę i Haiti – wyspy położone niedaleko wybrzeży Ameryki.

NOTKA BIOGRAFICZNA

Vasco da Gama

(żył w latach 1469–1524)

– portugalski żeglarz i podróżnik. Jako pierwszy opłynął Afrykę i w 1498 roku odkrył drogę morską z Europy do Indii.

1. Jak nazywają się podróżnicy i odkrywcy opisani w wierszu?
2. Wypisz z wiersza „zdobycze z krain nieznanych”.
3. Dlaczego mówi się, że podróże kształcą?

Strona: 46

Adaptacje graficzne:

- » zmieniono wielkość wybranych elementów ilustracji (tło)

Strona: 47

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. O których podróżnikach i odkrywcah mówi wiersz? Jeśli interesuje was ten temat, poszukajcie informacji o innych podróżnikach, także o Polakach, którzy brali udział w odkryciach i badaniach geograficznych.
2. Podajcie inne przykłady „zdobyczy z krain nieznanych” niż te wymienione w wierszu.
3. Znajdźcie argumenty, które potwierdzą powiedzenie „Podróże kształcą”. Napiszcie kilka zdań na ten temat.

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » wpływ odkryć geograficznych na życie ludzi
- » poznawanie postaci odkrywca
- » znaczenie dalekich podróży dla wymiany towarowej
- » niechlubne skutki podróży wielkich odkrywca

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » przygotowanie metryczki wiersza
- » wyszukanie w wierszu sposobów podróżowania (podróże lądowe i morskie)
- » wskazanie na mapie rejonów świata, o których jest mowa w wierszu, np. Daleki Wschód
- » zapisanie treści wiersza w formie prostych zdań
- » ćwiczenie w wypowiedzaniu się na podstawie informacji z notki biograficznej, polecenie dla uczniów: *dokończ opowiadanie – Nazywam się Krzysztof Kolumb. Urodziłem się we Włoszech i jestem żeglarzem...*
- » szukanie wspólnej odpowiedzi na pytanie: *Jakie cechy powinien mieć odkrywca/ podróżnik?*
- » odczytanie wyprawy palcem po mapie i opowiedzenie o swojej podróży (*jak podróżowałem?, co widziałem?, czego się nauczyłem?*), pomocne mogą być *Podróże z Obieżyświatem* z wcześniejszych części podręcznika
- » sposoby podróżowania dawniej i dziś, przypomnienie nazw środków transportu
- » wskazanie na mapie oraz globusie tras podróży Krzysztofa Kolumba i Vasco da Gama

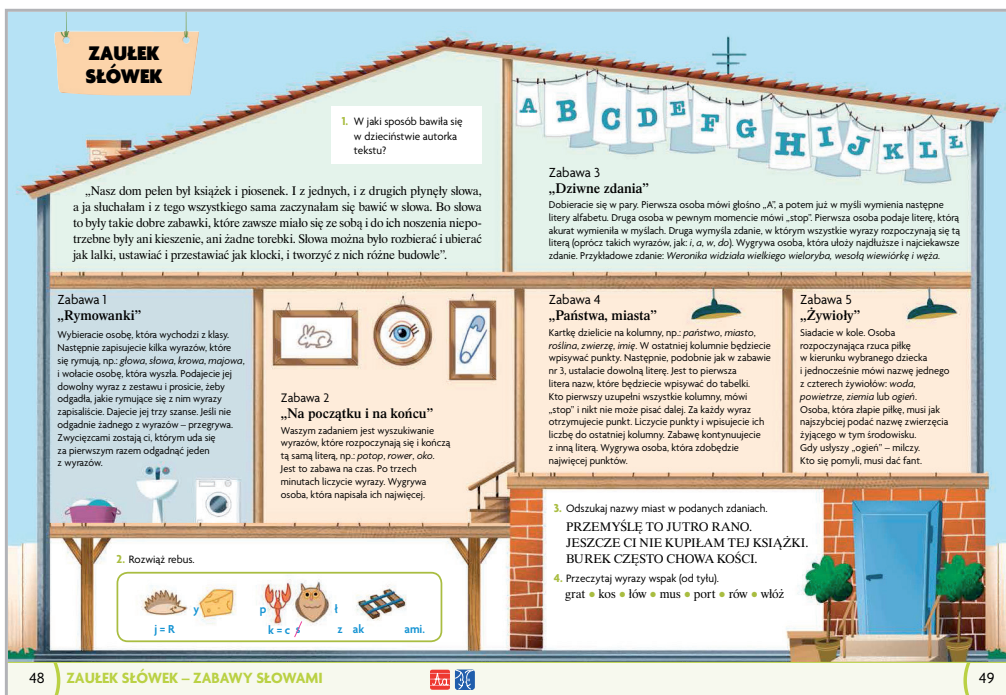
Piktogramy:

- » **tablica:** ciekawość, czekolada, długo, drogic kamienie, Krzysztof Kolumb, kukurydza, na wschód, na zachód, niebezpiecznie, odkrywca, papryka, płynąć, podróż, przyprawy, ryż, Vasco da Gama, zabierać, ziemie, ziemniak, złoto, żaglowiec

Tablica przedstawia podróżników i ich zdobycze.

- » **polecenia:** *Jak nazywają się odkrywcy opisani w wierszu?, Dlaczego mówi się, że podróże kształcą?*

Strona: 48

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Porozmawiajcie w klasie o tym, w jaki sposób można się bawić słowami. Niech tę rozmowę rozpocznie cytat pochodzący z książki Joanny Papuzińskiej pod tytułem „Darowane kreski”.
2. Rozwiążcie rebus.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (tło, cienie)

Strona: 49

Teksty poleceń przed adaptacją:

3. Odszukajcie nazwy miast w podanych zdaniach.
4. Przeczytajcie wyrazy wspak. Znajdźcie podobne przykłady.
5. Zaproponujcie inne zabawy słowami.

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » dla uczniów niesłyszących zabawa słowami jest wyjątkowo trudna
- » ćwiczenia stanowią dobrą okazję do rozwijania słownictwa uczniów

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » zabawa 1 – może być zrealizowana w innej formie, uczniowie zapisują po 10 nazw przedmiotów widocznych w klasie, wygrywa osoba, która ma najwięcej poprawnie zapisanych słów
- » zabawa 2 – zapisywanie słów, które zaczynają się na ostatnią literę wyrazu poprzedniego, można wykorzystać słownik, ale uczeń musi znać znaczenie wybranego słowa
- » zabawa 3 – zamiast zdań mówionych przez jedno dziecko cała klasa zapisuje zdania zaczynające się od wyrazu na podaną literę, uczniowie otrzymują punkty za poprawność zdań
- » podawanie słów do tematów wskazanych przez uczniów (np. wakacje, kino), wygrywa osoba, która napisze najwięcej słów

Piktogramy:

- » **tablica:** dziwne zdanie, państwa, miasta, początek i koniec, rymowanki, zabawa czwarta, zabawa druga, zabawa piąta, zabawa pierwsza, zabawa trzecia, zabawy słowami, zaulek słówek, żywioty

Każda zabawa słowna została nazwana za pomocą piktogramu.

- » **polecenia:** Jak bawiła się w dzieciństwie autorka tekstu?, Odszukaj nazwy miast w zdaniach, Przeczytaj wyrazy od końca

KARTKI Z KALENDARZA

18 kwietnia
Międzynarodowy
Dzień Ochrony
Zabytków

22 kwietnia
Światowy Dzień
Ziemi

HUMOR

- Kacper, co robisz?
- Nic, mamo.
- A twój brat?
- Pomaga mi.

KONKURS

Ogłaszamy konkurs na poszukiwanie najstarszych budowli w naszej najbliższej okolicy.

Od redakcji W czasie spaceru po okolicy wymyśliśmy temat do nowego numeru „Gazety Przyjaznej”. Rozmawialiśmy o tym, co nam się podoba, co nie, co zmienilibyśmy, gdybyśmy mieli wpływ na wygląd domów, parku. Pani powiedziała, że możemy się pobawić w architektów i przygotować projekt przebudowania naszej okolicy. Postanowiliśmy zacząć od rozmowy z architektem.

Wywiad z architektem

– Czym Pan się zajmuje?

– Projektowaniem przestrzeni, czyli nie tylko domów i innych budynków, ale także parków, ogrodów, nawet całych osiedli. Moim zadaniem jest zrobienie takiego projektu, w którym wszystkie jego elementy będą dobrze pełniły swoje funkcje oraz będą pasowały do już istniejącego krajobrazu.

– Jak przygotowuje Pan taki projekt?

– Najpierw pojawia się pomysł, a potem trzeba go pokazać. Każdy architekt robi to w różny sposób. Może to być makieta z ruchomymi obiektami, które można go przedstawić w programie komputerowym. Dzięki temu można zobaczyć, jak będzie wyglądał teren z każdej strony, i szybko coś zmienić lub poprawić.

– Kto może zostać architektem?

– Myślę, że każdy, kto interesuje się przestrzenią wokół siebie, lubi tworzyć różne budowle i inne obiekty, choćby w grach komputerowych. Dobrze jest mieć zdolności plastyczne i lubić matematykę.

– Jak według Pana powinna wyglądać dobrze zaprojektowana okolica?

– Wyglądać może różnie, to zależy od pomysłu, ważne, żeby spełniała kilka warunków. Po pierwsze: budynki i inne obiekty powinny być wkomponowane w otoczenie. Po drugie: muszą spełniać swoje funkcje i być przyjazne dla użytkowników. Po trzecie: powinny być ekologiczne. Chodzi np. o to, aby materiały użyte do budowy oraz późniejszy sposób użytkowania obiektów nie wpływały źle na przyrodę. Wreszcie po czwarte: wszystkie elementy powinny być ładne.

– Dziękujemy za rozmowę.

Kącik fotograficzny

Grupa reporterów przygotowała zdjęcia przedstawiające różne rodzaje budowli.

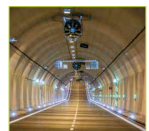
Most w Bydgoszczy nad Brdą.

Stadion Miejski w Białymstoku.

Latarnia morska w Niechorzu.

Tunel w Gdańsku.

Filharmonia w Szczecinie.

Najwyższy budynek mieszkalny we Wrocławiu.

NASZE PRACE

Kamieniczki malowane na kamieniach.

Strona: 50

Strona: 51

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » wartość budowli zabytkowych
- » różne rodzaje budowli (budowlą jest też most lub tunel)
- » praca architekta
- » Światowy Dzień Ziemi
- » wyjaśnienie, czym są zabytki i kto zajmuje się ich ochroną

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » poszukiwanie zabytków w najbliższej okolicy
- » układanie i uzupełnianie zdań typu: *W moim mieście najstarsze domy znajdują się..., Najpiękniejsze miejsce to..., Najwyższy budynek ma .... pięter*
- » konkurs „Czy znasz swoje miasto” – wyszukiwanie zdjęć swojego miasta spośród zdjęć innych miast, dobieranie etykietek do zdjęć
- » wykonanie projektu/rysunku dowolnego budynku i opisanie jego wyglądu oraz funkcji, uzasadnienie zastosowanych rozwiązań
- » wyszukiwanie informacji o rekordowych budowlach na świecie, np.: *najdłuższy most, najwyższy budynek mieszkalny, najmniejszy budynek mieszkalny*

Piktogramy:

- » **tablica:** architekt, brzydki, budynek, Dzień Ochrony Zabytków, Dzień Ziemi, gazeta, mieszkańcy, most, Nie podoba mi się, numer piąty, park, piękny, planować, Podoba mi się, porównywać, projekt, rysować, stadion, wieżowiec, wybierać, wywiad

Kluczowe pojęcia to: architekt, projekt, planować, budynek.

- » **polecenia:** *Osiemnastego kwietnia jest Dzień Ochrony Zabytków, Dwudziestego drugiego kwietnia jest Dzień Ziemi*

Mosty

Mosty łączą dwa brzozi rzeki lub innych trudno dostępnyci miejsc. Ludzie od dawna budowali różnego rodzaju mosty, tak by były jak najbardziej wytrzymałe.

most w pobliżu Kwidzyna

WZMOCNIONY

most w Krakowie

Zegnijcie dłuższe boki jednego paska papieru, po 15 mm z każdej strony. Połóżcie tak zagiętą kartkę na klockach.

KRATOWNICOWY

most w Brzegu

1. Połączcie taśmą klejącą pięć pasków papieru wzdłuż krótszego boku, tak by utworzyły długi pasek.

2. Pozaginajcie posklejany pasek co 3 cm, tak jak na zdjęciu.

3. Połączcie górne i dolne części paska taśmą klejącą.

Sprawdzamy wytrzymałość mostów

Sprawdźcie, który z mostów jest bardziej wytrzymały. Na środku każdego z nich ustawiajcie samochodziki i obserwujcie, co się dzieje z każdą z waszych konstrukcji.

Jak zbudować most?

Przygotujcie: 24 jednakowe klocki, 9 pasków papieru z bloku rysunkowego o wymiarach 10 cm na 27 cm, taśmę klejącą, linijkę, nożyczki, kilka małych samochodzików.

BELKOWY

most w Białowieży

Ustawcie podpory z klocków. Połóżcie na nich jeden pasek papieru.

ŁUKOWY

most w Stańczykach

Położcie na podporach pasek papieru. Pod nim umieście drugi pasek, wygięty w łuk.

Strona: 52

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ wybranych elementów ilustracji (zdjęcie)

Strona: 53

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » różne budowle konstruowane przez człowieka
- » bezpieczeństwo budowli
- » umiejętność konstruowania według wzoru
- » znaczenie mostów
- » uczeń z niesprawnością ruchową będzie potrzebował pomocy asystenta w wykonywaniu zadań

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » zapisanie instrukcji budowy mostów w innej formie – *Czego potrzebuję?, Jak to zrobić?*
- » wyszukiwanie zdjęć ciekawych budowli
- » wyszukiwanie i podpisywanie zdjęć mostów: most zwodzony, most wiszący, most kolejowy
- » konstruowanie budowli z klocków lego i opisywanie ich konstrukcji
- » wyszukanie zdjęć mostów wykonanych z różnych materiałów: mosty drewniane, mosty betonowe, kamienne, stalowe

Piktogramy:

» **tablica:** Akademia Dociekliwych, budować, klocki, linijka, most, nożyczki, paski papieru, potrzebować, samochodziki, sprawdzać, taśma klejąca

Tablica wprowadza nową kategorię zadań, różne rodzaje mostów oraz nazwy materiałów niezbędnych do wykonania poleceń.

» **polecenia:** Przeczytaj informacje i obejrzyj ilustracje w podręczniku

Paweł Beręsewicz

WZŁ

Kiedys mieliśmy zwykły adres: ulica Dobra 12, mieszkania 23. Niewielki blok, trzecie piętro, korytarz od windy i tam nasze mieszkanie. W środku mały przedpokój, kuchnia na wprost wejścia, a w niej półki z przetworami od babci. Na prawo od kuchni była sypialnia rodziców, dalej salon i łazienka. Na lewo drzwi z napisem: „3 × AREK”.

– Jarek, Darek i Marek – wyjaśniał Jarek, krzywiąc się, że mu robimy tłok w pokoju.
– To wy mi robicie tłok! – burczał na to Marek.

A prawda była taka, że musialem u siebie znosić i Jarka – hałaśliwego przedszkolaka – i Marka – wielkiego pana nastolatka. Na szczęście tego drugiego tylko w dzień. Łóżko Marek miał w salonie, a do mnie przychodził na odrabianie lekcji.

– Tylko żeby mi tu żaden nie przeszkadzał! – mówił surowo, a my z Jarkiem nawet oddychać musieliśmy cicho.

Któregoś dnia zachorowała babcia. Ta od przetworów. Wiśnie obok starego domu w sadzie aż pękały od dojrzałości, a tu mistrzyni dżemów i konfitur na zwolnieniu! Tata z wujkiem rozmówili się przez telefon i zarządili wiśniowy weekend na wsi. Razem z ciotecznym rodzeństwem obsiedliśmy sad jak stado szpaków i rozprawiliśmy się z owocami, aż sok ciekł nam po rękach i brodach. Kiedy my ucztowaliśmy, doroshi odbyli naradę. Wnioski były poważne: babcia wymagała opieki.

– Mamusia zamieszka z nami – poinformował ją tata. – Przenieś się Marka do Darka i Jarka.

Zanim dotarło do mnie znaczenie ostatniego zdania, do akcji wkroczyła babcia. Złapała się pieca i powiedziała, że siłą jej stamtąd nie ruszą. Nie będzie mieszkać w mieście! Nie dla niej pustynia z betonu! Tata z wujkiem przekonywali, prosili, kusili kwiatkami na balkonie, ale nie pomogło. Łóżko Marka zostało w salonie.

Kilka tygodni później przy kolacji rodzice ogłosili, że mają do nas ważną sprawę. Zaniepokojeni odłożyliśmy widełce i czekaliśmy, co będzie.

– Nie jest wam ciasno we trzech w jednym pokoju? – przebiegle zaczął tata.

– No jest – powiedzieliśmy ostrożnie.

– A nie chcielibyście mieć własnych?

Wymieniliśmy podejrzliwe spojrzenia, a Marek czujnie zapytał:

– Czyżbyśmy kupowali nowe mieszkanie?

Nie zgadł, ale był całkiem blisko.

Nasz nowy adres to Olszówka 27. Tylko tyle. Bez ulicy, bez numeru mieszkania. W Olszówce jest tylko kilka domów i łatwo je policzyć. Dom babci (a teraz też i nasz) stoi na końcu wsi. Na trawniku między starymi wiśniami mam prawdziwą bramkę z siatką. Tym mnie przekonali do tej przeprowadzki. Przy okazji załatwiłem sobie też jeszcze internet, regał na dinozaury i zgodę na chodzenie spać pół godziny później. Jarek i Marek też mieli swoje pomysły. Rodzice poprosili, żebyśmy spisali na kartkach, na czym nam najbardziej zależy, i mieli je gotowe, kiedy przyjdzie pan Franek doradzić nam w sprawie ewentualnego remontu. Oczywiście Jarkowi musiało pomóc mama, bo sam jeszcze pisać nie potrafi.

Pan Franek chodził kiedyś z tatą do szkoły, a teraz jest architektem, czyli specjalistą od domów. Umie je zbudować, rozbudować, przebudować i odbudować, a także urządzić w taki sposób, żeby dobrze się w nich mieszkało. Tata zaprosił go do babci i bardzo liczył na jego mądre rady. Pan Franek obejrzał dom z zewnątrz i w środku, porobił zdjęcia, zapisał coś w komputerze, kazał nam usiąść przy stole i spojrzal na nas pytająco.

Strona: 54

Strona: 55

Adaptacje graficzne:

» usunięto wybrane elementy ilustracji (cienie, samochód)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » relacje panujące w rodzinie
- » długość tekstu (sugerowana praca z jego fragmentami)
- » trudność w podjęciu decyzji o przeprowadzce

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » stworzenie drzewa genealogicznego swojej rodziny
- » opisanie swojej rodziny: *nazywam się...*, *moja mama ma na imię...*, *mój tata ma na imię...*, *mam brata/ siostrę, mieszkam w...*
- » opisanie rodziny Darka na podstawie tekstu
- » wskazanie fragmentu z opisem mieszkania rodziny Darka
- » wskazanie w tekście pierwszego i drugiego adresu Darka, zapisanie swojego adresu
- » zapisywanie zdań z tekstu ze zmianą czasu czasownika
- » wyszukanie w tekście i przepisanie do zeszytu opisu, co robi architekt

Piktogramy:

» **tablica:** architekt, babcia, bramka, chcieć, chory, ciasno, dół, garaż, każdy, kopać, luźno, Marek, Darek, Jarek, miasto, mieszkać oddzielnie, mieszkać razem, nie chcieć, ogródek, pokój, pomysły, przeprowadzić się, rodzina, wieś, wybierać, zdecydować samemu

» **polecenia:** Przeczytaj opowiadanie

– A teraz słucham państwa – powiedział z uśmiechem.
Zaczęła babcia. Oświadczyła, że z góry na wszystko się zgadza, byleby nie podeptać ogródka i nie ruszać starej komody, którą dostała od swoich rodziców. Mama miała pomysł, żeby duży pokój połączyć z kuchnią. Tacie szczególnie zależało na miejscu w garażu. Jarek nalegał na niebieskie ściany i dywan w wyszcigówki. Ja – już mówilem, a Marek stwierdził:

– Najważniejsze, żeby było ekologicznie.
Dorośli oczywiście z podziwem pokiwali głowami, a mnie złość wzięła, bo odkąd mój braciszek stał się tym nastolatkiem, wszystkie rozumy pozjadał. Teraz aż poczerwiał z zadowolenia i zaczął czytać ze swojej kartki: że można wymienić piec, żeby nie zatrąfał powietrza, zbudować małą oczyszczalnię przy domu, żeby nie brudzić ściekami podziemnych wód, zadbać o właściwą izolację termiczną...

– Izo... co? – prychnąłem, żeby przerwać te jego popisy.
Pan Franek wyjaśnił, o co chodzi, i okazało się, że można to powiedzieć po ludzku, bez trudnych słów dla dorosłych. Ta izo – coś tam to po prostu ubranie dla domu – sweter i kalesony, żartował. Dobrze jest dom opatulić, na przykład styropianem, żeby ciepło w ziemi nie uciekało przez szpary i zamiast nas w pokojach nie grzało bałwana w ogrodzie albo zamrażającej kaluży. Nie zużywa się wtedy aż tyle prądu, węgla albo gazu, a o ile mniej trzeba nadyć w piękne błękitne niebo.

– I warto wstawić nowe okna, żeby dom mniej się chłodził – rozochocił się tata.
– I automat do pieca, żeby grzać tylko wtedy, kiedy trzeba – dodała mama.
– I zbiornik na deszczówkę, żeby zużywać mniej wody w ogrodzie – zaproponowała babcia, a Marek dorzucił jeszcze panel na dachu, żeby łapać energię ze słońca.

– A moim zdaniem przydałby nam się WZL! – powiedział Jarek i nagle w pokoju zrobiło się cicho.

Popatrzyliśmy na malego z niezbyt mądrymi minami. Nawet mój przemądrzały braciszek nastolatek nie znał takiego skrótów. Nawet pan architekt. Nawet tata! A Jarek owszem.

– Wymiennik zima-lato – wyjaśnił. – W sumie dość prosta sprawa. Wystarczy wykopnąć tunel na drugi koniec świata. Kiedy u nas jest zima, tam przecież mają lato. Ludzie stamtąd na pewno chętnie przesłaliby nam trochę swojego upału za odrobinkę naszego mrozku dla ochłody. W drugiej połowie roku wymienilibyśmy się na odwrot i wszyscy byłiby zadowoleni. No i co? Jak wam się podoba?

Najgłośniejszy z pomysłu Jarka śmiał się Marek. Ja trochę mniej. Dorośli w ogóle tarali się nie śmiać, ale nie za bardzo im wychodziło.

Remont trwał strasznie długo, ale w końcu szczęśliwie się skończył. Stary dom w sady – teraz już w swetrze i kalesonach – od niedawna tętni nowym życiem, a Jarek i Marek muszą pukać, kiedy chcą wejść do mojego pokoju! Zresztą robią to dość rzadko. Marek ciągle się uczy, a Jarek kopie. W sady za krzakami porzeczeki wydułab już prawie metr.

– Do drugiego końca ziemi jeszcze mi trochę brakuje – melduje codziennie przy kolacji. – Ale już niedługo świat o mnie usłyszy.

1. Jak rodzina Darka chciała pomóc babci i jakie miała w związku z tym plany?
2. Jakie rozwiązania zaproponował architekt, żeby dom był ekologiczny?
3. Porównaj ilustracje domu przed remontem i po remoncie. Powiedz, co się zmieniło.
4. Przepisz do zeszytu wyrazy: **kuchnia, hałaśliwy, oddychać, architekt, słuchać, uśmiech, trochę, zachorować**. Zapamiętaj ich pisownie.
5. Czasowniki: **dorzucił, przychodził, przeszkadzał, przekonywali, żartował, odłożyliśmy** są w czasie przeszłym. Napisz je w czasie teraźniejszym i przyszłym.

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » wyjaśnienie pojęcia *ekologiczny dom*
- » wypowiedzanie się na określony temat

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » dyskusja w klasie na temat plusów i minusów decyzji o przeprowadzce z uwzględnieniem punktu widzenia różnych członków rodziny
- » wyszukanie w tekście pomysłów wszystkich członków rodziny na dom: *Maciek zaproponował..., mama chciała..., babcia prosiła o..., tacie zależało na..., Jarek nalegał na...*
- » wyszukanie i zapisanie różnic w wyglądzie domu przed remontem i po nim
- » opowiadanie tekstu fragmentami, uczniowie śledzą opowiadanie kolegów i kontynuują od wskazanego momentu
- » odpowiadanie na dodatkowe pytania, np.: *Kto wymyślił WZL?, Co oznacza skrót WZL?*
- » pisanie planu opowiadania
- » opisywanie swojego wymarzonego domu lub swojego własnego pokoju
- » zapisywanie nazw pomieszczeń w domu, ćwiczenie ich odmiany (*pokój – w pokoju, łazienka – w łazience, kuchnia – w kuchni*)
- » układanie zdań tematycznie związanych z tekstem z czasownikami w czasie teraźniejszym, zmiana czasowników w zdaniach na czas przyszły i przeszły
- » zaprojektowanie ekologicznego domu

Teksty poleceń przed adaptacją:

1. Jak rodzina Darka chciała pomóc babci i jakie miała w związku z tym plany?
2. Jakie rozwiązania zaproponował architekt, żeby dom był ekologiczny? Napiszcie w punktach kilka zasad dotyczących oszczędzania np. wody lub energii elektrycznej.
3. Porównajcie ilustracje domu przed remontem i po remoncie. Powiedzcie, co się zmieniło.
4. Zwróćcie uwagę na pisownię wyrazów: *kuchnia, hałaśliwy, oddychać, architekt, słuchać, uśmiech, trochę, zachorować*. Policzcie w nich głoski i litery.
5. Czasowniki: *dorzucił, przychodził, przeszkadzał, przekonywali, żartował, odłożyliśmy* podane są w czasie przeszłym. Napiszcie je w czasie teraźniejszym i przyszłym.

Adaptacje graficzne:

- » usunięto wybrane elementy ilustracji (cienie, samochód)

Piktogramy:

- » **tablica:** *architekt, babcia, bramka, chcieć, chory, ciasno, dół, garaż, każdy, kopać, luźno, Marek, Darek, Jarek, miasto, mieszkać oddzielnie, mieszkać razem, nie chcieć, ogródek, pokój, pomysły, przeprowadzić się, rodzina, wieś, wybierać, zdecydować samemu*

Tablica odnosi się do całości opowiadania; nowe piktogramy: *przeprowadzić się, zdecydować samemu, garaż, ciasno, luźno*.

- » **polecenia:** *Przeczytaj opowiadanie, Jak rodzina Darka chciała pomóc babci?, Porównaj ilustracje domu przed zmianą i po zmianie, Co się zmieniło?, Przepisz wyrazy do zeszytu, Czasowniki w podręczniku są napisane w czasie przeszłym, Napisz te czasowniki w czasie teraźniejszym, Napisz te czasowniki w czasie przyszłym*

Paweł Beresiewicz

WZL

Kiedys mieliśmy zwykły adres: ulica Dobra 12, mieszkania 23. Niewielki blok, trzecie piętro, korytarz od windy i tam nasze mieszkanie. W środku mały przedpokój, kuchnia na wprost wejścia, a w niej półki z przetworami od babci. Na prawo od kuchni była sypialnia rodziców, dalej salon i łazienka. Na lewo drzwi z napisem: „3 x AREK”.

– Jarek, Darek i Marek – wyśmiał Jarek, krzywiąc się, że mu robimy tłok w pokoju.

– To wy mi robicie tłok! – burczał na to Marek.

A prawda była taka, że musieliśmy się z Jarką – hałaśliwego przedszkolaka – i Marką – wielkiego pana nastolatka. Na szczęście tego drugiego tylko w dzień. Ładko Marek miał w salonie, a do mnie przechodził na odrabianie lekcji.

– Tyko żeby mi tu żaden nie przeszkadzał! – mówił surowo, a my z Jarkiem nawet oddychać musieliśmy cicho.

Nasze nowy adres to Olszówka 27. Tylko tyle. Bez ulicy, bez numeru mieszkania. W Olszówce jest tylko kilka domów i łatwo je policzyć. Dom babci (a teraz też i nasz) stoi na końcu wsi. Na trawniku między starymi wiśniami mam prawdziwą bramkę z siatką. Tym mnie przekonał do tej przeprowadzki. Przy okazji załatwiłem sobie też jeszcze internet, regał na dinozaury i ogółem na chodzenie spać pół godziny później. Jarek i Marek też mieli swoje pomysły. Rodzice poprosili, żebyśmy spisali na kartkach, na czym nam najbardziej zależy, i mieli je gotowe, kiedy przyjdzie pan Franek doradzić nam w sprawie ewentualnego remontu. Oczywiście Jarkowi musiała pomóc mama, bo sam jeszcze pisać nie potrafił.

Pan Franek chodził kiedys z tatą do szkoły, a teraz jest architektem, czyli specjalistą od domów. Umie je zbudować, rozbudować, przebudować i odbudować, a także urządzić w taki sposób, żeby dobrze się w nich mieszkalo. Tata zaprosił go do łazienki, porobił zdjęcia, zapisał coś w komputerze, kazał nam usiąść przy stole i spojrzeć na nas pytająco.

Remont trwał strasznie długo, ale w końcu szczęśliwie się skończył. Stary dom w sadzie – teraz już w swetrze i kalesonach – od niedawna tętni nowym życiem, a Jarek i Marek muszą pukać, kiedy chcą wejść do mojego pokoju! Zresztą robią to dość rzadko. Marek ciągle się uczy, a Jarek kopie. W sadzie za krzakami porzeczki wydułab już prawie metr.

– Do drugiego końca ziemi jeszcze mi trochę brakuje – mledaje codziennie przy kolacji. – Ale już niedługo świat o mnie usłyszy.

1. Jak rodzina Darka chciała pomóc babci i jakie miała w związku z tym plany?
2. Jaki rozwiązanie zaproponował architekt, żeby dom był ekologiczny?
3. Porównaj kurtkę domu przed remontem i po remoncie. Powieść, co się zmieniło.
4. Przeczytaj do zeszytu wyrazy: kuchnia, hałaśliwy, oddychać, architekt, dźwięk, uśmiech, trochę, zachować. Zapamiętaj ich pisownię.
5. Czasownik doradzić przychodził, przeszkadzał, przetrwał, żartował, oddychaliśmy się w czasie przeszłym. Napisz je w czasie teraźniejszym i przyszłym.

Strony: 54–55

Tekst zaadaptowany: WZL

Kiedys mieliśmy zwykły adres: ulica Dobra 12, mieszkania 23. Niewielki blok, trzecie piętro, korytarz od windy i tam nasze mieszkanie. W środku mały przedpokój, kuchnia na wprost wejścia, a w niej półki z przetworami od babci. Na prawo od kuchni była sypialnia rodziców, dalej salon i łazienka. Na lewo drzwi z napisem: „3 x AREK”.

– Jarek, Darek i Marek – wyjaśniał Jarek, krzywiąc się, że mu robimy tłok w pokoju.

– To wy mi robicie tłok! – burczał na to Marek.

A prawda była taka, że musieliśmy się z Jarką – hałaśliwego przedszkolaka – i Marką – wielkiego pana nastolatka. Na szczęście Marek przychodził do mnie tylko odrabiać lekcje, bo łóżko miał w dużym pokoju.

Któregoś dnia zachorowała babcia, która robiła dla nas dzemy. Tata z wujkiem umówili się na spotkanie w weekend u babci na wsi. Kiedy my z ciocięctwem rodzeństwem wyjadaliśmy wiśnie z drzew, dorośli odbyli naradę. Wnioski były poważne: babcia wymagała opieki.

– Mamusia zamieszka z nami – poinformował ją tata. – Przenieś się Marka do Darka i Jarka.

Babcia się nie zgodziła. Powiedziała, że siłą jej stamtąd nie ruszą. Nie będzie mieszkać w mieście! Nie dla niej pustynia z betonem! Tata z wujkiem przekonywali, prosili, kusili kwiatkami na balkonie, ale nie pomogło. Kilka tygodni później przy kolacji rodzice ogłosili, że mają do nas ważną sprawę. Zaniepokojeni czekaliśmy, co to będzie.

Tata zapytał: – Nie jest wam ciasno we trzech w jednym pokoju? Nie wolelibyście mieć własnych pokoi?

Popatrzyliśmy na siebie, a Marek zapytał: – Czyżbyśmy kupowali nowe mieszkanie? Nie zgadł.

Nasz nowy adres to Olszówka 27. Tylko tyle. Bez ulicy, bez numeru mieszkania. W Olszówce jest tylko kilka domów i łatwo je policzyć. Dom babci (a teraz też i nasz) stoi na końcu wsi. Na trawniku między starymi wiśniami mam prawdziwą bramkę z siatką. Tym mnie przekonał do tej przeprowadzki. Przy okazji załatwiłem sobie też jeszcze internet, regał na dinozaury i zgodę na chodzenie spać pół godziny później. Jarek i Marek też mieli swoje pomysły. Rodzice poprosili, żebyśmy spisali na kartkach, na czym nam najbardziej zależy, i mieli je gotowe, kiedy przyjdzie pan Franek doradzić nam w sprawie remontu.

Pan Franek chodził kiedys z tatą do szkoły, a teraz jest architektem, czyli specjalistą od domów. Umie je zbudować, rozbudować, przebudować i odbudować, a także urządzić w taki sposób, żeby dobrze się w nich mieszkalo. Tata zaprosił go do babci i czekał na jego mądre rady. Pan Franek obejrzał dom z zewnątrz i w środku, porobił zdjęcia, zapisał coś w komputerze, kazał nam usiąść przy stole i spojrzeć na nas pytająco.

– A teraz słucham państwa – powiedział z uśmiechem.

Zaczęła babcia. Oświadczyła, że z góry na wszystko się zgadza, byleby nie podeptać ogródka i nie ruszać starej komody, którą dostała od swoich rodziców. Mama miała pomysł, żeby duży pokój połączyć z kuchnią. Tacie szczególnie zależało na miejscu w garażu. Jarek prosił o niebieskie ściany i dywan w wysięgowki. Ja – już mówilem, a Marek stwierdził:

– Najważniejsze, żeby było ekologicznie.

I zaczął czytać ze swojej kartki: że można wymienić piec, żeby nie zatruchał powietrza, zbudować małą oczyszczalnię przy domu, żeby nie brudzić ściekami podziemnych wód, zadbać o właściwą izolację termiczną...

– Izo... co? – zapytałam

Pan Franek wyjaśnił, o co chodzi, i okazało się, że można to powiedzieć po ludzku, bez trudnych słów dla dorosłych. Ta izo-coś tam to po prostu ubranie dla domu, sweter i kalesony, żartował. Dobrze jest dom opatulić, na przykład styropianem, żeby ciepło w zimie nie uciekało przez szpary. Nie zużywa się wtedy aż tyle prądu, węgla albo gazu, i nie trzeba tyle nadyć w piękne błękitne niebo.

Tata dodał: – I warto wstawić nowe okna, żeby dom mniej się chłodził. Mama powiedziała: – I automat do pieca, żeby grzać tylko wtedy, kiedy trzeba.

Babcia zaproponowała: – I zbiornik na deszczówkę, żeby zużywać mniej wody w ogrodzie.

Marek dorzucił jeszcze panel na dachu, żeby łapać energię ze słońca.

Jarek powiedział: – A moim zdaniem przydałab nam się WZL! Popatrzyliśmy na małego ze zdziwieniem, bo nikt nie znał tego skrótu.

Jarek wyjaśnił: – Wymiennik zima-lato. To prosta sprawa. Wystarczy wykopać tunel na drugi koniec świata. Kiedy u nas jest zima, tam przecież mają lato. Ludzie stamtąd na pewno chętnie oddaliby nam trochę swojego upału w zamian za odrobinę naszego mrozku dla ochłody. W drugim połowie roku wymienilibyśmy się na odwrot i wszyscy byliby zadowoleni. No i co? Jak wam się podoba?

Najgłośniejszy z pomysłu Jarka śmiał się Marek. Ja trochę mniej. Dorośli w ogóle starali się nie śmiać, ale im nie wychodziło.

Remont trwał strasznie długo, ale w końcu szczęśliwie się skończył. Stary dom w sadzie – teraz już w swetrze i kalesonach – od niedawna tętni nowym życiem, a Jarek i Marek muszą pukać, kiedy chcą wejść do mojego pokoju!

Marek ciągle się uczy, a Jarek kopie tunel na drugi koniec świata. W sadzie za krzakami porzeczki wykopał już prawie metr. Codziennie przy kolacji Jarek nam informuje: – Do drugiego końca ziemi jeszcze mi trochę brakuje, ale już niedługo świat o mnie usłyszy.

Marchew

Cebula dymka

Koper

Zakładamy ogródek

Zakładamy klasowy ogródek. Będziemy uprawiać w nim warzywa, zioła i kwiaty. Poprosiliśmy o pomoc tatę Sławka, pana Piotra, który jest botanikiem i bardzo dużo wie o roślinach. Pan Piotr doradził nam, aby przygotować kilka skrzynek z grządkami, żeby mieć do każdej z nich łatwy dostęp. Dziadek Roberta zrobił skrzyńki.

1 Skrzyńki ustawiliśmy blisko budynku szkoły, w miejscu, gdzie znajduje się kran. Ułatwi nam to później podlewanie roślin wężem. Do skrzynek wysypaliśmy ziemię ogrodniczą i wyrównaliśmy ją grabiami.

2 W naszym ogródku będziemy uprawiać warzywa i zioła, z których przygotowujemy salatkę. Na opakowaniach nasion sprawdziliśmy, jakich warunków potrzebują, żeby jak najlepiej się rozwijać. Będziemy uprawiać salate, rzodkiewkę, cebulę dymkę, koper, marchew, pietruszkę korzeniową, pasternak, cebulę, groszek cukrowy i zioła: mięta, lubczyk, melisę, szalwię i oregano.

3 Zrobiliśmy w ziemi równe rowki, aby wysiać do nich nasiona. Do wyznaczenia rzędów użyliśmy sznurka przywiązanego do drewnianych patyczków. Potem wbiliśmy je w ziemię i naciągnęliśmy sznurek.

4 Wysialiśmy nasiona do wytyczonych rzędów. Po zasypaniu ich ziemią oznaczyliśmy miejsca tabliczkami z nazwami zasianych roślin.

5 Konewką podlaliśmy grządki. Podlewalimy delikatnie, żeby nie wyplukać nasion.

Codziennie obserwujemy nasze rośliny, podlewamy je i wrywamy chwasty. Jesienią posadzimy na trawniku obok ogródka cebulki tulipanów i krokusów. Pięknie będą wyglądały, gdy zakwitną wiosną. Was także zachęcamy do założenia klasowego ogródka!

1. Czego potrzebują rośliny, aby się rozwijać?
2. Jakie znasz rośliny ogrodowe?
3. Zaprojektujcie ogródek klasowy. Skorzystajcie ze wskazówek w tekście.
4. Co to są ogrody botaniczne? Czym zajmują się botanicy?

Strona: 58

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Strona: 59

Texty poleceń przed adaptacją:

1. Porozmawiajcie o tym, czego potrzebują rośliny, aby właściwie się rozwijać.
2. Dowiedzcie się, od czego zależy dobór roślin do projektowanego ogrodu.
3. Załóżcie ogródek klasowy. Możecie skorzystać ze wskazówek w tekście.
4. Poszukajcie informacji o tym, co to są ogrody botaniczne i czym zajmują się botanicy.

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » znaczenie roślin w życiu człowieka
- » ogrody jako miejsce pracy i relaksu
- » odpowiedzialność i systematyczność niezbędne w pracach ogrodowych
- » zespołowy charakter pracy przy zakładaniu ogródka

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » zapisanie krótkiej instrukcji zakładania ogrodu na podstawie tekstu w podręczniku
- » opisanie warunków, jakie musi spełniać miejsce wybrane do założenia ogrodu
- » napisanie notatki o wymaganiach roślin – woda, światło, gleba, temperatura
- » nazywanie narzędzi ogrodowych i czynności wykonywanych przy ich użyciu, np.: łopata – kopać, grabie – grabić; układanie zdań z wybranymi wyrazami
- » zorganizowanie wycieczki do ogrodu botanicznego lub innego ogrodu w okolicy
- » odpowiedzi na pytania związane z ogrodami, np.: Po co ludzie zakładają ogrody?, Jakie znasz rodzaje ogrodów? (botaniczny, ziołowy, warzywny)
- » powtórzenie nazw warzyw, kwiatów; układanie zdań z podanych wyrazów, uzupełnianie zdań z lukami
- » odczytywanie z opakowań instrukcji siania roślin i ich wymagań

Piktogramy:

- » **tablica:** deski, dołek, dziadek Roberta, grabić, grabie, grządka, klasa trzecia a, kopać, kwiaty, motyka, nasiona, ogród, patyki, podlewać, robić, siać, sznurek, tata Sławka, warzywa, woda, wrywać chwasty, ziemia, zioła

Tablica zawiera nazwy czynności wykonywanych w ogródku i nazwy narzędzi ogrodniczych.

- » **polecenia:** Czego potrzebują rośliny, aby się rozwijać?, Jakie znasz rośliny ogrodowe?, Zaprojektujcie ogródek klasowy

O nas
Kontakt
Aktualności
Klub Pytających
Konkursy
Galeria zdjęć
Książki
Strony

Ogród angielski
Przy tworzeniu tego typu ogrodu wykorzystuje się piękno otaczającego krajobrazu. Ogród angielski to przede wszystkim rozległe trawniki oraz grupy drzew i krzewów. Przeważają w nim rośliny o różnych odcieniach zieleni i kształtach liści. Jest też wiele pnączy, które oplatają elementy architektury ogrodowej, np. drewniane ławeczki, altany, kamienne murki.

Ogród japoński
Tworzy się go tak, żeby jak najbardziej przypominał dziką, naturalną przyrodę. Mimo to poddany jest surowym regułom. W takim ogrodzie ważne są: woda – symbol życia – oraz kamienie, symbolizujące trwałość przyrody. Dlatego znajdziemy tu stawy i strumyki, a także glazy, kamienie i ścieżki wyłożone kamieniami.

Ogród francuski
Charakterystyczne dla niego są regularne, symetryczne kompozycje i proste alejki. Równie przycięte krzewy i drzewa tworzą labirynty oraz szpalery, z których powstają zielone mury. W ogrodzie ustawione są ławki, fontanny, rzeźby i pawilony ogrodowe.

60
NASZA STRONA WWW
61

Strona: 60

Strona: 61

Adaptacje graficzne:

» zmieniono układ wybranych elementów ilustracji (zdjęcia)

Na co szczególnie zwrócić uwagę?

- » współpraca, słuchanie wypowiedzi innych
- » budowanie własnych wypowiedzi
- » zawody związane z planowaniem i utrzymywaniem ogrodów

Proponowane ćwiczenia dodatkowe:

- » opisywanie wybranego ogrodu
- » gra słowna „Zgadnij, który to ogród” – jeden z uczniów wybiera ilustrację spośród wcześniej zaprezentowanych, pozostali uczniowie zadają pytania zamknięte, na podstawie których mają odgadnąć wybór kolegi/koleżanki
- » kończenie zdań, np.: *Podoba mi się ten ogród bo..., Nie podoba mi się ten ogród, bo...*
- » rozpoznawanie typów ogrodów w albumie z ogrodami
- » wirtualne lub prawdziwe wycieczki do różnych ogrodów
- » praca plastyczna dowolną techniką na temat „Mój tajemniczy ogród”; omawianie i ocenianie prac przez rówieśników – *Najbardziej podoba mi się ogród..., bo...*

Piktogramy:

- » **tablica:** *angielski, drzewa iglaste, drzewa liściaste, drzewo wiśniowe, fontanna, francuski, galeria zdjęć, japoński, kamienie, krzewy, kwiaty, labirynt, ogród, proste, przyszyżone, staw, strona internetowa, strumyk, ścieżka, środowisko naturalne, trawniki*

Cechy charakterystyczne dla różnych rodzajów ogrodów przedstawione zostały w układzie poziomym.

- » **polecenia:** *Przeczytaj informacje i obejrzyj ilustracje w podręczniku*

Autorki: **Maria Lorek, Monika Zatorska**

Konsultanci:

konsultacja merytoryczno-dydaktyczna – **dr hab. Eugenia Rostańska**; językowa – **prof. dr hab. Jerzy Podracki**; przyrodnicza – **dr Piotr Klepacki**;
konsultacja stron 20–21 – **lek. med. Irmina Pniewska-Laskowska**

Redakcja merytoryczna: **Magdalena Chlebowska, Alina Namiecińska**

Redakcja językowa: **Monika Niewielska**

Dyrektor artystyczny, koncepcja graficzna: **Artur Matulaniec**

Grafik, projekt okładki: **Katarzyna Trzeszczkowska**, grafik: **Ewa Marszał**

Teksty: **Paweł Beręsewicz, Marcin Brykczyński, Agnieszka Frączek, Roksana Jędrzejewska-Wróbel, Franciszek Klimek, Tadeusz Kubiak, Joanna Kulmowa, Hanna Łochocka, Anna Onichimowska, Ewa Skarżyńska, Natalia Usenko, Adam Wajrak**

Fotoedycja, produkcja sesji: **Maciej Marcinek**

Rekwizyty i inspiracje: **Beata Stachańczyk, Ewa Marszał**

Skład i łamanie: **Olga Latuszkiewicz, Jarosław Pawłowski**

Redakcja techniczna: **Maria Kaszkowiak, Olga Latuszkiewicz**

Korekta: **Ewa Grzona, Agnieszka Gzylewska**

Wydanie I, 2016

Wydawca: **Ministerstwo Edukacji Narodowej**

Warunki korzystania z podręcznika: www.naszaszkoła.men.gov.pl

Druk: **Quad/Graphics Europe Sp. z o.o.**

Adaptacja dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących i słabosłyszących, z upośledzeniem umysłowym, autyzmem i afazją)

Adaptacja polegała na modyfikacji tekstów i ilustracji z uwzględnieniem potrzeb komunikacyjnych i edukacyjnych ww. uczniów.

Szczególne omówienie wprowadzonych zmian znajduje się w poradniku dla nauczyciela dostępnym na stronie:

www.naszelementarz.men.gov.pl

Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Migowej, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Autorzy: **Agnieszka Bajewska-Kołodziejak, Magdalena Baranowska, Katarzyna Cichočka-Segiet, Emilia Danowska-Florczyk, Piotr Mostowski, Paweł Rutkowski, Małgorzata Skuza, Krystyna Ziątek**

Recenzenci: recenzja surdopedagogiczna – **Justyna Kowal**; oligofrenopedagogiczna – **Beata Rola**;

w zakresie alternatywnych i wspomagających metod komunikacji – **Agnieszka Pilch**; językowa – **Małgorzata Burtta**

Redaktorzy merytoryczni: **Paweł Rutkowski, Piotr Mostowski**

Redaktor językowa: **Emilia Danowska-Florczyk**

Adaptacja grafik, skład i łamanie: **Łukasz Kamieniak**

Kierownik adaptacji: **Paweł Rutkowski**

Rok adaptacji: 2016

Materiały na licencji Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska (szczegóły www.naszaszkoła.men.gov.pl):

Teksty: Paweł Beręsewicz, Agnieszka Frączek (także tekst „Blog Ali” na s. 22–23), Roksana Jędrzejewska-Wróbel, Anna Onichimowska, Natalia Usenko, Adam Wajrak

Ilustracje: Magdalena Babńska – s. 17, 20, 60–61; Ilona Brydak – s. 50, 51; Marta Drapiewska – I, IV strona okładki, strona tytułowa, s. 10, 22, 24–25, 38–39, 54; Alicja Gapińska – s. 48–49; Artur Gulewicz – s. 8; Krzysztof Grochulski – s. 55, 57; Elżbieta Kidacka – s. 4–5, 63; Łukasz Król – s. 32–33, 44–45; Artur Matulaniec – s. 12, 26, 38, 48, 52 (szylidy), s. 44 (Obieżyświat); Daniel Rudnicki – s. 30–31, 46–47; Elżbieta Śmietanka-Combik – II, III strona okładki s. 12, 13, 14, 15, 26, 27, 36–37.

Fotograficy i fotografowie: Jolanta Jurkiewicz – s. 34 (mikołajek nadmorski); Maciej Marcinek – s. 23 (zabawki); Artur Matulaniec – s. 61 (ogród francuski); Tomasz Piłat/Robert Sobociński – s. 2, 6, 7, 20, 21, 29, 53, 59 (dzieci); Tomasz Piłat – s. 7 (mydło), s. 10, 11 (maskotki); s. 24, 25 (palma wielkanocna), s. 51 (kamienne domki), s. 52, 53 (papierowe mosty); https://pl.wikipedia.org/wiki/Zaj%C4%85c_szarak#/media/File:M%C5%82ody_zaj%C4%85c_szarak.JPG – s. 19 (zając szarak); https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Galeria_obraz%C3%B3w_Pa%C5%82ac_na_Wyspie_w_%C5%81azienkach.JPG – s. 30 (galeria obrazów Pałac na Wyspie); <https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:0499Pieniny.jpg> – s. 32 (Pieniński Park Narodowy); <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:LC0064.jpg> – s. 34 (mieczyk dachówkowy); https://commons.wikimedia.org/wiki/File:M.marmota_latirostris_in_Ve%C4%B5C%3%A1_Studen%C3%A1_dolina_2.jpg – s. 35 (swistak tatrzański); https://en.wikipedia.org/wiki/Christopher_Columbus – s. 47 (Krzysztof Kolumb); https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vasco_da_Gama_-_1838.png – s. 47 (Vasco da Gama); https://pl.wikipedia.org/wiki/Filharmonia_im._Mieczys%C5%82awa_Kar%C5%82owicza_w_Szczecinie – s. 51 (filharmonia w Szczecinie); https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Sta%C5%84czyki_01.jpg – s. 52 (most w Stańczykach); https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Brzeg-most_nad_Odr%C4%85.jpg – s. 52 (most w Brzegach); https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stourhead_Bridge3.jpg – s. 60 (ogród angielski).

Dziękujemy Monice Krysińskiej, ratownikowi medycznemu, za pomoc w przygotowaniu sesji zdjęciowej do strony 21.

Materiały poza licencją Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska (szczegóły www.naszaszkoła.men.gov.pl):

Teksty: wiersz Marcina Brykczyńskiego „Odkrywyw”, wiersz Franciszka Klimka „Koty, kotki i kota”, wiersz Tadeusza Kubiaka „Niby obłoki”, wiersz Hanny Łochockiej „Wiosenne pytania”

można nieodpłatnie publikować do końca 2026 r. Wiersze Joanny Kulmowej „Kiedy kot jest kocia” i „Wiosenny wietrzyk” oraz wiersz Ewy Skarżyńskiej „Wielkocny stół” można wykorzystywać do użytku edukacyjnego.

Zdjęcia i agencje fotograficzne: odmeyer/Photogenica – s. 16 (las tropikalny); M. Watson/ardea.com/East News – s. 16 (szympansica); Oleg Kozlov/CD/Photogenica – s. 16 (jeź); piotradamski/Photogenica – s. 16 (jeleni); Paha_L/Photogenica – s. 16 (pancernik); Johan De Meester/ardea.com/East News – s. 17 (nocek duży); East News – s. 17 (delfin); shaftinaction/Photogenica – s. 18 (sarny); mphoto/Photogenica – s. 18 (niedźwiedzie); Gerard/Reporter/East News – s. 19 (zubry); TsunoMP/Photogenica – s. 22–23 (tło żaglówka); Cornel Achirei/CD/Photogenica – s. 22 (pisanki); wideonet/Photogenica – s. 22 (mazurek); Zofia i Marek Bazak/East News – s. 28–29 (pejzaz Mazowsza); Stanisław Kowalczyk/East News – s. 28 (rzeka Bug); Tomasz Oszczepalski/East News – s. 28 (katedra w Plocku); Marek Bazak/East News – s. 28 (zamek w Ciechanowie); Sławomir Kordaczuk/East News – s. 28 (pałac w Siedlcach); obraz Józefa Chełmońskiego „Dworek w Kukłowie” ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie – s. 29; Marek Bazak/East News – s. 29 (wycinanka łowicka, Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli); Beata Stachańczyk – s. 29 (wycinanka kurpiowska); Jacek Kadaj/Photogenica – s. 30 (Kolumna Zygmunta); Szymon Barna/East News – s. 30 (ogród – pałac w Wilanowie); Mateusz Jagielski/East News – s. 30 (dzwon Monter); Artur Bogacki/CD/Photogenica – s. 31 (pomnik warszawskiej Syrenki); Piotr Wygoda/East News – s. 31 (Centrum Nauki Kopernik, ekspozycja robot); Stanisław Kowalczyk/East News – s. 31 (Stadion Narodowy); Aleksander/Photogenica – s. 32–33 (las – tło); znaczki parków narodowych dzięki uprzejmości Parków Narodowych – s. 32, 33; FLPA/Gianpiero Ferrari/East News – s. 35 (gniewosz plamisty); Adrian Słazok/Reporter/East News – s. 35 (kukulka); c.w./Clip Dealer/Photogenica – s. 40 (domy w ubogiej dzielnicy Limy); East News – s. 41 (chłopiec); carlosphotos/Photogenica – s. 41 (katedra w Limie); pxhidalgo/Photogenica – s. 42 (widok na Limę z lotu ptaka); CarlosMora/Photogenica – s. 43 (chłopcy); Rozenn Lebouche/Rex Features/East News – s. 43 (dzieci w strojach peruwiańskich, dzieci odrabiające lekcje); JaySi/Photogenica – s. 44 (Nizina Amazonki); mjknight_clashot/Photogenica – s. 44 (Machu Picchu); AFP/East News – s. 44 (posąg Jezusa Chrystusa); Gudkovandrey/Photogenica – s. 45 (legwan); richardsjeremy/Photogenica – s. 45 (kondor); wrangel/Photogenica – s. 45 (pirania); wrangel/Depositphotos – s. 45 (mrówkojad); East News – s. 45 (pustynia Atakama); MagMac83/Photogenica – s. 51 (most w Bydgoszczy); Michał Kościelny/Agencja Wschód/Reporter/East News – s. 51 (Stadion Miejski w Białymstoku); MarcinS11987/Photogenica – s. 51 (latarnia morska w Niechorzu); Paweł Kozioł/Reporter/East News – s. 51 (budynki mieszkalne we Wrocławiu); Karolina Misztal/Reporter/East News – s. 51 (tunel w Gdańsku); Wojciech Stróżyk/Reporter/East News – s. 52, 53 (most pod Kwizdymem); Michał Kłag/Reporter/East News – s. 52 (most w Błażowej); News Natasha Breen/Photogenica – s. 58 (marchewka); klenova/Photogenica – s. 58 (cebula dymka); vblinov/Photogenica – s. 58 (koper); Photogenica – s. 61 (ogród japoński).

Zdjęcia agencji fotograficznych można nieodpłatnie publikować m.in. do użytku edukacyjnego i promocyjnego (szczegóły www.naszaszkoła.men.gov.pl).

Minister Edukacji Narodowej zgodnie z art. 22c ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm. zasięgnął opinii rzeczoznawców: dr hab. Ewy Skrzetuskiej i dr hab. Katarzyny Klośińskiej.

„Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 3A” oraz „Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 3B”

autorek Marii Lorek, Moniki Zatorskiej zostaje dopuszczony z mocy prawa do użytku szkolnego (art. 22c ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r.

o systemie oświaty, Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.). Rok dopuszczenia: 2016

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA

„Nasza szkoła.
Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3.”
składa się z czterech części:

1. część

2. część

3. część

4. część

pracownia
lingwistyki
migowej

The Picture Communication Symbols ©1981–2016 by Mayer-Johnson LLC.
All Rights Reserved Worldwide. Used with permission.
Boardmaker™ is a trademark of Mayer-Johnson LLC.

Warszawa 2016
ISBN 978-83-65152-48-0 (całość)
ISBN 978-83-65152-53-4 (część 3b)

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ